

(Congestie)beheer van een geïnterconnecteerd transmissienet op zee

Angelo Goethals

Doctoraal onderzoeker UGent (PhairywinD-project)

Frederik Vandendriessche

Professor energierecht UGent en advocaat te Brussel

De Europese Commissie (EC) zet in het kader van de EU strategy on offshore renewable energy in op rationelere netwerkplanning, om offshore hernieuwbare energie op een kostenefficiënte en duurzame manier uit te rollen en congestie te beheersen. Hierin schuift de EC o.m. het concept van hybride projecten naar voren¹ en streeft ze naar de graduele uitbouw van een geïnterconnecteerd offshore-netwerk.

Daarbij rijzen er specifieke juridische aandachtspunten inzake de zogenaamde “70/30-regel”, capaciteitstoewijzing en congestiebeheer (capacity allocation and congestion management), en de impact van een en ander op biedzones en regelzones. In dit artikel staan we stil bij deze concepten en het belang ervan voor de uitbouw van een geïnterconnecteerd transmissienet op zee. De auteurs besluiten dat het huidige (Europees) recht afdoende (afwijkings)mogelijkheden biedt om de issues inzake congestiebeheer het hoofd te bieden en de interconnectiecapaciteit te vrijwaren.

I.	Inleiding	132
II.	De (inter)connectie van Belgische offshorewindmolenparken	132
	A. Huidige situatie	132
	B. Toekomstige situatie	134
III.	Enkele cruciale begrippen voor het offshore-netbeheer	135
	A. Inleiding	135
	B. Congestie	135
	C. Congestiebeheer	135
	D. Congestieverplaatsing	136
	E. Biedzones	136
	F. Regelzones	138
	G. Systeembeheersregio's en regionale coördinatiecentra	138
	H. Hybride infrastructuur	138
IV.	Juridische uitdagingen bij het (congestie)beheer van transmissielijnen in zee	141
	A. Congestiebeheer in tijden van hybride offshore-infrastructuur	141
	B. Congestieontvangsten, quo vadis?	143
	C. Capaciteitstoewijzing	144
V.	Juridische opties	144
	A. Offshorebiedzone	144
	B. Specifieke uitzonderingsregimes	145
	1. Artikel 63 Elektriciteitsverordening	146
	2. Artikel 64 Elektriciteitsverordening	146
VI.	Conclusie	147

¹ EC, *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions – An EU Strategy to harness the potential of offshore renewable energy for a climate neutral future*, Brussel, Europese Commissie, 2020, 14-17.

I. INLEIDING

1. Door de toenemende injecties van o.a. offshore hernieuwbare energie (in hoofdzaak windenergie) komen transmissiesysteembeheerders (TSBs) in de EU onder extra druk te staan met betrekking tot o.m. congestiebeheer. Dit geldt in het bijzonder ook voor de toekomstige interconnectie van de Belgische offshorewindparken (in het licht van o.a. de geplande Triton-link)². Dit artikel behandelt enkele (doch niet alle) aspecten i.v.m. het thema “congestiebeheer” in de specifieke context van de transmissie en interconnectie van hernieuwbare energiebronnen op zee. Daartoe worden eerst enkele concepten die verband houden met dit thema, zoals de 70/30-regel, hybride projecten, biedzones, regelzones, ... toegelicht. Vervolgens gaan we dieper in op de juridische uitdagingen die daarmee verband houden (congestiebeheer, congestie-inkomsten en capaciteitstoewijzing), en aansluitend worden mogelijke juridische oplossingen geschetst voor het spanningsveld tussen enerzijds de 70/30-regel en anderzijds een adequate biedzoneconfiguratie. De problematiek wordt in essentie benaderd vanuit Belgisch perspectief, met een expeditie naar het Duits-Deense “*Kriegers Flak Combined Grid Solution (KFCGS)*”.

II. DE (INTER)CONNECTIE VAN BELGISCHE OFFSHOREWINDMOLENPARKEN

A. Huidige situatie

2. Vandaag maken internationaal de meeste offshorewindmolenparken deel uit van het nationale elektriciteitsnetwerk van de staat in wiens zee ze worden gebouwd. Traditioneel ressorteren deze windmolenparken ook onder dezelfde biedzone (*infra* 136, nr. 14) en regelzone (*infra* 138, nr. 19). Dit is ook het geval in het Belgische deel van de Noordzee (BNZ) waar het totaal geïnstalleerd vermogen van de acht windmolenparken samen 2.265 MW bedraagt^{3,4}.

3. Om het elektriciteitsnet klaar te stomen voor de injectie van (offshore) hernieuwbare energie⁵ versterkte de TSB, Elia, het transmissienet reeds door de realisatie van het project Stevin. Het toenmalige hoogspanningsnet in West-Vlaanderen en Oost-Vlaanderen (traject tussen Zeebrugge en Zomergem) werd versterkt door de aanleg van een nieuwe bovengrondse hoogspanningslijn⁶. De realisatie van dit project verliep niet

zonder slag of stoot, gelet op de weerstand bij heel wat burgers en gemeenten⁷. Hierdoor liep het project de nodige vertragingen op^{8,9}.

Aansluitend werd door de Belgische en Britse TSB ook nog de Nemo Link (een interconnector tussen België en het Verenigd Koninkrijk) gerealiseerd, die de uitvoercapaciteit tussen beide landen liet toenemen¹⁰.

4. De fysieke configuratie van het Belgische elektriciteitsnet op zee kenmerkt zich momenteel door een combinatie van *radiale connectie* en *clustering*. De windmolenparken C-Power, Norther, Northwind en Belwind kennen een *radiale connectie*¹¹, m.n. een rechtstreekse verbinding met de kust (met een aanlandingspunt voor C-Power in Oostende en een aanlandingspunt voor Norther, Northwind en Belwind in Zeebrugge). Daartegen zijn de windmolenparken Rentel, SeaMade en Northwester 2 dan weer aangesloten op het “Modular Offshore Grid” (MOG), ook wel het stopcontact op zee genoemd, dat via drie kabels in verbinding staat met het hoogspanningsstation Stevin in Zeebrugge^{12,13}. De literatuur noemt deze laatste vorm van connectie ook wel *clustering*. Die vorm van connectie genereert enkele efficiëntievoordelen (voornamelijk op milieuvlak en op economisch vlak), omdat verschillende windmolenparken gebruikmaken van een gedeelde infrastructuur^{14,15,16}.

2 Dit wordt verder toegelicht in randnr. 6.

3 A. GOETHALS, J. MENTENS, P. MATHYS, B. RUMES, D. MOERMAN, B. HEYLEN, L. MOUFFE, S. GABRIËLS, P. DELEU, P. PALADIN, W. WEIJTJENS, P.-J. JORDAENS, I. MOULAERT en S. DAUWE, “Energie (inclusief kabels en leidingen)” in S. DAUWE, T. VERLEYE, H. PIRLET, C. MARTENS, M. SANDRA, F. DE RAEDEMAECKER, L. DEVRIESE, A.-K. LESCRAUWAET, M. DEPOORTER, I. MOULAERT en J. MEES (eds.), *Kennisgids Gebruik Kust en Zee 2022 – Compendium voor Kust en Zee, Oostende, Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ), 2022, 86.*

4 De windmolenparken in het BNZ zijn sinds 2020 allemaal operationeel. Deze zijn: C-Power, Belwind, Northwind, Nobelwind, Rentel, Norther, SeaMade en Northwester 2.

5 I.e. het injecteren van elektriciteit afkomstig uit offshorewindenergieproductie op het onshoretransmissienet.

6 <https://www.elia.be/nl/infrastructuur-en-projecten/infrastructuurprojecten/stevin> (geraadpleegd op 4 mei 2022).

7 X, “Stevin-verbinding tussen Zeebrugge en Zomergem plechtig ingehuldigd”, *VRT NWS* 21 november 2017 (geraadpleegd op 4 mei 2022: <https://vrtnews.be/p.WWpYpoXZ>).

8 O. GEIRNAERT, “Afbraakwerken hoogspanningslijnen in Maldegem zijn gestart”, *VRT NWS* 11 april 2022 (geraadpleegd op 4 mei 2022: <https://vrtnews.be/p.KKQOjBnKk>).

9 X, “Elia begint aan Stevin-project”, *De Tijd* 3 maart 2015 (geraadpleegd op 4 mei 2022: <https://www.tijd.be/ondernemen/milieu-energie/elia-begint-aan-stevin-project/9606886.html>).

10 <https://www.stevin.be/stevin-in-het-kort/waarom-is-stevin-belangrijk/> (geraadpleegd op 4 mei 2022).

11 H.K. MÜLLER, *A legal framework for a transnational offshore grid in the North Sea*, Mortsels, Intersentia, 2016, 15.

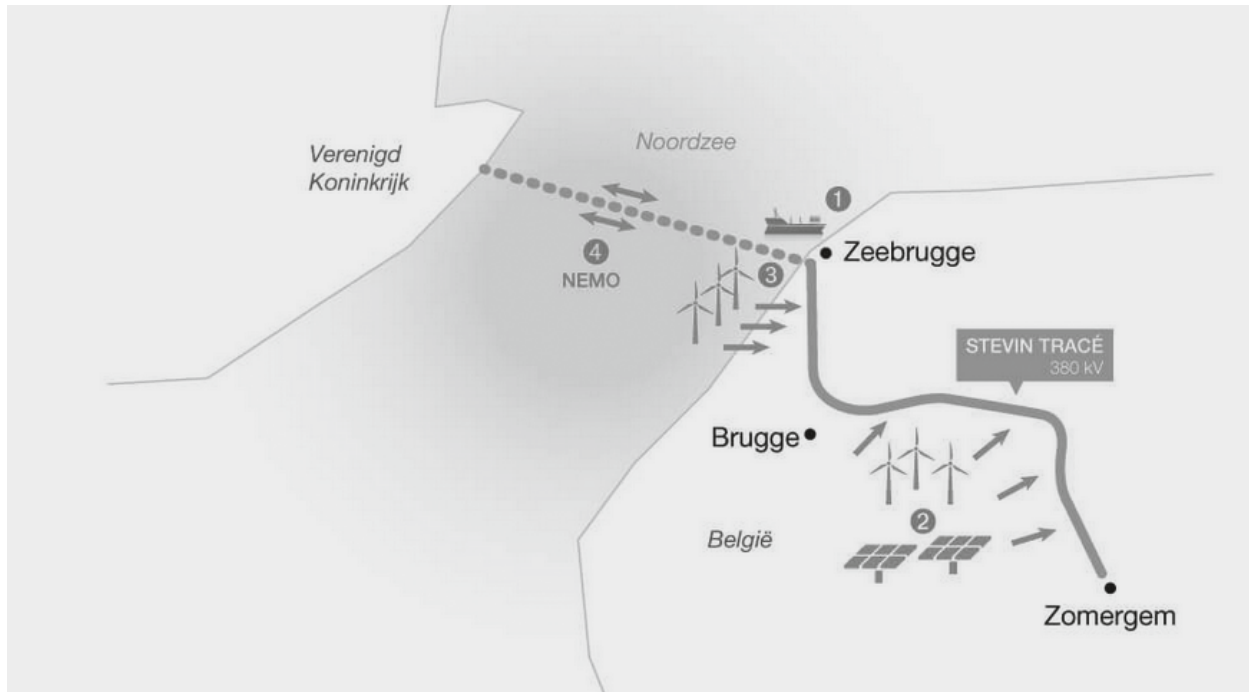
12 A. GOETHALS, J. MENTENS, P. MATHYS, B. RUMES, D. MOERMAN, B. HEYLEN, L. MOUFFE, S. GABRIËLS, P. DELEU, P. PALADIN, W. WEIJTJENS, P.-J. JORDAENS, I. MOULAERT en S. DAUWE, “Energie (inclusief kabels en leidingen)” in S. DAUWE, T. VERLEYE, H. PIRLET, C. MARTENS, M. SANDRA, F. DE RAEDEMAECKER, L. DEVRIESE, A.-K. LESCRAUWAET, M. DEPOORTER, I. MOULAERT en J. MEES (eds.), *Kennisgids Gebruik Kust en Zee 2022 – Compendium voor Kust en Zee, Oostende, Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ), 2022, 95.*

13 Elia, *Federaal ontwikkelingsplan van het transmissienet 2020-2030*, Lendeledede, Elia Groep, 25.

14 D. VERHOEVEN, “Recente ontwikkelingen in het federale energierecht: tussen pionierswerk en atavisme” in K. DEKETELAERE en B. DELVAUX (eds.), *Jaarboek Energierecht 2017*, Mortsels, Intersentia, 2018, 26.

15 H.K. MÜLLER, *A legal framework for a transnational offshore grid in the North Sea*, Mortsels, Intersentia, 2016, 16.

16 C. NIEUWENHOUT, *Regulating Offshore Electricity Infrastructure in the North Sea: Towards a New Legal Framework*, Groningen, University of Groningen, 2020, 31.

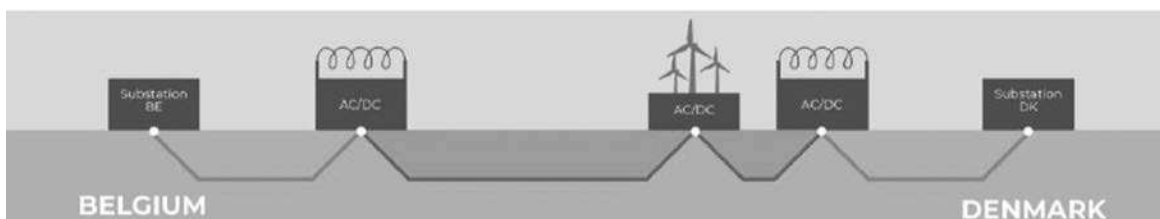
Figuur 1. Nemo Link en Stevin-traject: de interconnector tussen België en het Verenigd Koninkrijk (Bron: I. TANT, “Stevin-project is onmisbare schakel voor verdere uitbouw van windparken op zee”, *West-Vlaanderen Werkt* 2014, afl. 3, 17-19).

Figuur 2. De huidige windmolenparken in de BNZ (Bron: <https://www.hoogspanningsnet.com/netkaarten/actuele-netkaarten/elia/>).

B. Toekomstige situatie

5. Met de afbakening van een tweede energiezone in het marien ruimtelijk plan 2020-2026 (MRP 2020-2026) beoogde de Federale Regering aanvankelijk een verdubbeling te realiseren van de offshorewindcapaciteit (naar 4,5 GW), dit door de ruimte te verdubbelen voor de opwekking en de transmissie van hernieuwbare energiebronnen in het BNZ¹⁷. Deze nieuwe zone heet de Prinses Elisabeth-zone en situeert zich ter hoogte van Noordhinder-Noord, Noordhinder-Zuid

Figuur 3. Triton-link (Bron: Elia)

en Fairybank^{18,19,20}. Intussen werd zelfs de ambitie geformuleerd door de Federale Regering om grotere windturbines te gebruiken en te komen tot een (bijna) verdrievoudiging van de geïnstalleerde capaciteit naar 5,8 GW²¹. In dit verband voorziet het MRP 2020-2026 tevens in de afbakening van een zone voor de installaties bestemd voor de transmissie en interconnectie van de opgewekte elektriciteit. In deze zone plant Elia de bouw van een kunstmatig energie-eiland dat één of meerdere aansluitingspunten voor de windmolens op zee zou omvatten, maar ook de aansluitingspunten voor interconnectoren^{22,23,24}.

6. In november 2021 kondigden de Belgische en Deense ministers van Energie bovendien het plan aan om twee kunstmatige energie-eilanden die de energie van de windparken aan land brengen, in België en in Denemarken, met elkaar te verbinden²⁵. Dit project heet de Triton-link en zou de wateren van het Verenigd Koninkrijk en van Nederland doorkruisen. Ook met Noorwegen en het Verenigd Koninkrijk voert de Federale Regering gesprekken om nieuwe interconnectoren te realiseren^{26,27,28,29}.

7. Om de instroom van nieuwe en variabele elektriciteit aangevoerd vanuit de Prinses Elisabeth-zone en via de geplande interconnector(en) op ons nationaal transmissienet mogelijk te maken, en congestie te vermijden, is ook op land nog een bijkomende versterking van het transmissienet en de uitbouw van nieuwe transmissie-infrastructuur nodig. Elia wil dit realiseren via het "Ventilus-project" (in Vlaanderen)³⁰ en het "Boucle-du-Hainaut-project" (in Wallonië)³¹. Net zoals bij Stevin, stoten zowel Ventilus³² als Boucle du Hainaut³³ op heel wat weerstand bij de omwonenden en het valt niet uit te sluiten dat dit een vertragend effect heeft op de realisatie van de tweede energiezone en nieuwe interconnectoren.

17 Art. 8 KB 22 mei 2019 tot vaststelling van het marien ruimtelijk plan voor de periode van 2020 tot 2026 in de Belgische zeegebieden, *BS* 2 juli 2019.

18 A. GOETHALS, J. MENTENS, P. MATHYS, B. RUMES, D. MOERMAN, B. HEYLEN, L. MOUFFE, S. GABRIËLS, P. DELEU, P. PALADIN, W. WEIJTJENS, P.-J. JORDAENS, I. MOULAERT en S. DAUWE, "Energie (inclusief kabels en leidingen)" in S. DAUWE, T. VERLEYE, H. PIRLET, C. MARTENS, M. SANDRA, F. DE RAEDEMAECKER, L. DEVRIESE, A.-K. LESCRAUWAET, M. DEPOORTER, I. MOULAERT en J. MEES (eds.), *Kennisgids Gebruik Kust en Zee 2022 – Compendium voor Kust en Zee*, Oostende, Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ), 2022, 80.

19 F. MAES, "Het nieuw Belgisch marien ruimtelijk plan voor de periode 2020-2026", *TMR* 2020, afl. 4, 430.

20 BOP, "First offshore wind energy zone in the Belgian North Sea fully and on time completed", *Belgian Offshore Platform* 3 januari 2021 (geraadpleegd op 4 mei 2022: <https://www.belgianoffshoreplatform.be/en/news/first-offshore-wind-energy-zone-in-the-belgian-north-sea-fully-and-on-time-completed/>).

21 T. STEEL, "Regering mikt op verdrievoudiging windenergie op zee", *De Tijd* 15 oktober 2021 (geraadpleegd op 4 mei 2022: <https://www.tijd.be/ondernemen/milieu-energie/regering-mikt-op-verdrievoudiging-windenergie-op-zee/10339099.html>).

22 https://www.elia.be/nl/nieuws/persberichten/2022/01/20220105_federal-government-gives-green-light-to-the-energy-island (geraadpleegd op 4 mei 2022).

23 Art. 8, § 5 KB 22 mei 2019 tot vaststelling van het marien ruimtelijk plan voor de periode van 2020 tot 2026 in de Belgische zeegebieden, *BS* 2 juli 2019.

24 T. STEEL, "Energie-eiland krijgt sleutelrol in Belgische stroomvoorziening", *De Tijd* 3 oktober 2022 (geraadpleegd op 3 oktober 2022: <https://www.tijd.be/ondernemen/milieu-energie/energie-eiland-krijgt-sleutelrol-in-belgische-stroomvoorziening/10417807.html>).

25 M. TEMMERMAN, "België en Denemarken bouwen samen aan onderzeese energiekabel tegen 2030: maak kennis met Triton", *VRT NWS* 23 november 2021 (geraadpleegd op 4 mei 2022: <https://vrt.nws.be/p.0YYD7oNAQ>).

26 <https://www.elia.be/en/infrastructure-and-projects/infrastructure-projects/nautilus/201909-second-interconnector-between-belgium-and-the-uk> (geraadpleegd op 4 mei 2022).

27 X, "België en Noorwegen zetten nieuwe stap in smeden van Noordzee-coalitie voor energie", *Knack* 23 februari 2022 (geraadpleegd op 4 mei 2022: <https://www.knack.be/nieuws/belgie-en-noorwegen-zetten-nieuwe-stap-in-smeden-van-noordzee-coalitie-voor-energie/>).

28 <https://www.elia.be/en/infrastructure-and-projects/infrastructure-projects/nautilus> (geraadpleegd op 4 mei 2022).

29 Nautilus maakt momenteel nog het voorwerp uit van haalbaarheidsstudies. <https://www.ventilus.be/> (geraadpleegd op 4 mei 2022).

30 <https://www.bouclerhainaut.be/?locale=nl> (geraadpleegd op 4 mei 2022).

31 L. VERBAUWHEDE, "Elia vreest stroomzekerheid bij ondergrondse Ventilus-verbinding, naar burgemeesters houden voet bij stuk: "Gezondheid van onze inwoners primeert"", *Nieuwsblad* 20 februari 2022 (geraadpleegd op 4 mei 2022: https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20220220_95235797).

32 L. CORENTIN, "Boucle du Hainaut: Revolth veut proposer une alternative", *RTBF* 25 oktober 2021 (geraadpleegd op 4 mei 2022: <https://www.rtbf.be/article/boucle-du-hainaut-revolth-veut-proposer-une-alternative-10867242>).

III. ENKELE CRUCIALE BEGRIPPEN VOOR HET OFFSHORENETBEHEER

A. Inleiding

8. Om de juridische problematiek van het (congestie) beheer van een (geïnterconnecteerd) offshoretransmissienet goed te kunnen begrijpen, moeten eerst enkele relevante concepten gedefinieerd worden. In dit onderdeel gaan we dieper in op deze concepten: congestie, congestiebeheer, congestieverplaatsing, biedzones, regelzones, systeembeheersregio's, regionale coördinatiecentra en hybride infrastructuur.

B. Congestie

9. De verordening 2019/943 (hierna: Elektriciteitsverordening) omschrijft congestie als *“een situatie waarin niet aan alle verzoeken van marktdeelnemers betreffende handel tussen netgebieden kan worden voldaan, aangezien de fysieke stromen op de netelementen die niet in deze stromen kunnen voorzien daardoor in aanzienlijke mate zouden worden getroffen”*³⁴. Met andere woorden, wanneer er op het transmissienet onvoldoende capaciteit is om alle elektriciteitsstromen te accommoderen, dan is er sprake van congestie. Op zich vormt congestie geen probleem in het licht van het EU-recht, tenzij wanneer de congestie structureel is. Dit heeft te maken met de redenering dat een congestievrij transmissienet niet kostenefficiënt is (te veel investeringen en te veel overbodige capaciteit)^{35,36}.

De Elektriciteitsverordening definieert structurele congestie als *“congestie in het transmissiesysteem die ondubbelzinnig kan worden gedefinieerd, voorspelbaar en in geografisch opzicht langdurig stabiel is alsmede herhaaldelijk onder normale elektriciteitsysteemomstandigheden voorkomt”*³⁷. Het is de taak van de TSBs om structurele congestie in een specifieke biedzone te minimaliseren (infra 135, nr. 11)^{38,39}.

10. Naast structurele congestie omschrijft de “Netwerkkode betreffende capaciteitstoewijzing en congestiebeheer” (hierna: CACM-Verordening)⁴⁰ nog twee andere vormen van congestie, m.n. “fysieke congestie” en “marktcongestie”.

Fysieke congestie doet zich voor bij *“elke situatie waarin een netwerk zich bevindt waarin de voorspelde of gerealiseerde vermogensstromen de thermische grenzen van de elementen van het net en de grenzen van de spannings- of fasehoekstabiliteit van het elektriciteitsstelsel overschrijden”*⁴¹.

Daartegenover staat marktcongestie, die zich voordoet in *“een situatie waarin de economische meerwaarde voor de eenvormige day-ahead of intradaykoppeling wordt beperkt door de zoneoverschrijdende capaciteit of door toewijzingsbeperkingen”*⁴².

In deze bijdrage wordt vooral ingegaan op structurele congestie, vermits dit het zwaartepunt van het takenpakket van de TSB vormt en, met name, relevant is voor het voorliggend thema.

C. Congestiebeheer

11. Het EU-recht legt de belangrijkste rol inzake congestiebeheer op het transmissienet weg voor de TSBs. Maatregelen inzake congestiebeheer kunnen diverse vormen aannemen, opgedeeld in lange termijnmaatregelen en korte termijnmaatregelen. De korte termijnmaatregelen behelzen remediërende ingrepen, zoals *countertrading*⁴³ en *redispatching*^{44,45}. Onder de lange termijnmaatregelen ressorteren onder meer netversterking (*grid reinforcement*) en uitiem, het herdefiniëren van biedzones (infra 137, nr. 16) door de lidstaten (of de EC ingeval van onenigheid)⁴⁶.

12. Stevin, Ventilus en Boucle du Hainaut kunnen als voorbeelden van netversterkingen worden aangehaald waarmee de Belgische TSB beoogt structurele congestie te vermijden en te verminderen. De versterking van het transmissienet vergt natuurlijk immense investeringen, veel tijd en stoot steeds vaker op juridische procedures (i.h.b. omgevingsrechtelijke procedures). Ingevolge art. 15 van de Elektriciteitsverordening moeten lidstaten met vastgestelde structurele congestie daarom een actieplan uitwerken met een concreet tijdschema met maatregelen om de structurele congestie te verminderen^{47,48}.

34 Art. 2, 4 Elektriciteitsverordening.

35 J. RUMPF, “Congestion displacement in European electricity transmission systems – finally getting a grip on it? Revised safeguards in the Clean Energy Package and the European network codes”, *Journal of Energy & Natural Resources Law* 2020, afl. 38, 411.

36 M. RIVIER, I.J. PÉREZ-ARRIAGA en L. OLMOS, “Chapter 6 Electricity Transmission” in I.J. PÉREZ-ARRIAGA (ed.), *Regulation of the Power Sector*, Londen, Springer, 2013, 268-270.

37 Art. 2, 6 Verord. EP en Raad (EU) 2019/943, 5 juni 2019 betreffende de interne markt voor elektriciteit, *Pb.L.* 14 juni 2019, afl. 158, 65 (hierna: Elektriciteitsverordening).

38 Art. 16 Elektriciteitsverordening.

39 F. GRÄPER en C. SCHOSER, “Chapter 3 Network regulation and third party access” in C. JONES en W.J. KETTLEWELL (eds.), *EU Energy Law – Volume 1 – The Internal Energy Market*, Leuven, Claeys & Casteels Law Publishers, 2021, 77.

40 Art. 2, 19. Verord. Comm. (EU) 2015/1222, 24 juli 2015 tot vaststelling van richtsnoeren betreffende capaciteitstoewijzing en congestiebeheer, *Pb.L.* 25 juli 2015, afl. 197, 29 (hierna: CACM-Verordening).

41 Art. 2, 18 CACM-Verordening.

42 Art. 2, 17 CACM-Verordening.

43 *Countertrading* of compensatiehandel wordt omschreven als *“een zoneoverschrijdende transactie die door systeembeheerders tussen twee biedzones is opgestart om fysieke congestie te verlichten”* (art. 2, 27 Elektriciteitsverordening).

44 *Redispatching* is *“een maatregel, met inbegrip van beperking, die door een of meerdere transmissiesysteembeheerders of distributiesysteembeheerders wordt geactiveerd door een wijziging van het productie- en/of belastingspatroon teneinde de fysieke stromen in het elektriciteitsstelsel en fysieke congestie te verlichten of de systeemveiligheid op een andere manier te waarborgen”* (art. 2, 26 Elektriciteitsverordening).

45 J. RUMPF, “Congestion displacement in European electricity transmission systems – finally getting a grip on it? Revised safeguards in the Clean Energy Package and the European network codes”, *Journal of Energy & Natural Resources Law* 2020, afl. 38, 414.

46 Art. 14, 7 Elektriciteitsverordening.

47 Art. 15, 1 Elektriciteitsverordening.

48 C. SCHOSER en L. SANDBERG, “Chapter 8 The regulation on cross-border electricity exchanges: substantive rules” in C. JONES en W.J. KETTLEWELL (eds.), *EU Energy Law – Volume 1 – The Internal Energy Market*, Leuven, Claeys & Casteels, 2021, 501.

D. Congestieverplaatsing

13. Een andere, weliswaar deels verboden, oplossing bij structurele congestie (naast de netversterking en de herdefiniëring van de biedzones) is congestieverplaatsing, ook wel *congestion displacement* genoemd. Art. 16, 8. van de Elektriciteitsverordening bepaalt dat de TSB in beginsel geen beperkingen mag opleggen aan het volume van de interconnectiecapaciteit om die te gebruiken voor het oplossen van interne congestieproblemen op het eigen transmissienet. Door de capaciteit van een interconnector voor te behouden voor het oplossen van interne congestieproblemen wordt de grensoverschrijdende handel op de elektriciteitsmarkt immers beperkt^{49,50}.

Het is – in het licht van voormeld beginsel – echter toch toegelaten om tot 30 % van de interconnectiecapaciteit te gebruiken voor de betrouwbaarheidsmarges, lusstromen en interne stromen. Dit impliceert dat slechts 70 % van de interconnectiecapaciteit echt voorbehouden moet blijven voor grensoverschrijdende handel. De overige 30 % kan gebruikt worden om interne congestie op te vangen door de stroom van belaste interne lijnen via een interconnector om te leiden langsheen de omliggende transmissienetten⁵¹. Deze zogenaamde “70/30-regel” wordt ook wel eens de maximumcapaciteitsvereiste genoemd⁵².

Onder uitzonderlijke omstandigheden kan zelfs een afwijking worden verleend van de 70/30-vereiste die toelaat dat er meer dan 30 % van de interconnectiecapaciteit kan worden benut om interne congestie te vermijden (*infra* 146, nr. 49).

Een recente studie van de CREG toonde aan dat Elia, in 2021, op het overgrote deel van de netwerkelementen marges ter beschikking stelde die de 70/30-regel evenaarden dan wel overtroffen⁵³.

49 Congestieverplaatsing, *congestion displacement of congestion shifting* kan bv. inhouden dat een TSB de export van elektriciteit naar de grenzende biedzone vermindert om op die manier de vraag naar transmissiecapaciteit op het nationale net te verminderen. Dit betekent dan dat interne congestie wordt opgelost ten nadele van interconnectiecapaciteit. Bovendien heeft dit ook tot gevolg dat de prijs van elektriciteit binnen de desbetreffende biedzone niet sterk wijzigt, maar waarbij de mogelijkheid om grensoverschrijdende handel te drijven op het vlak van elektriciteit wel wordt ingeperkt. Het komt er dus op neer dat elektriciteitsstromen omgeleid worden via een interconnector om interne congestie op te lossen (M. SADOWSKA en B. WILLEMS, “Power markets shaped by antitrust”, *European Competition Journal* 2013, afl. 9, (1), 134).

50 J. RUMPF, “Congestion displacement in European electricity transmission systems – finally getting a grip on it? Revised safeguards in the Clean Energy Package and the European network codes”, *Journal of Energy & Natural Resources Law* 2020, afl. 38, 411.

51 C. NIEUWENHOUT, “Dividing the sea into small bidding zones? The legal challenges of connecting offshore wind farms to multiple countries”, *Journal of Energy & Natural Resources Law* 2022, 3.

52 J. RUMPF, “Congestion displacement in European electricity transmission systems – finally getting a grip on it? Revised safeguards in the Clean Energy Package and the European network codes”, *Journal of Energy & Natural Resources Law* 2020, afl. 38, 416.

53 CREG, *Studie over de naleving door de NV ELIA TRANSMISSION BEL-GIUM van de verplichtingen met betrekking tot de interconnectiecapaciteit die in 2021 ter beschikking van de zoneoverschrijdende handel werd gesteld – Uitgevoerd in overeenstemming met artikel 59, eerste lid, h) van*

E. Biedzones

14. In de Elektriciteitsverordening wordt een biedzone omschreven als “het grootste geografische gebied waarin marktdeelnemers in staat zijn energie uit te wisselen, zonder capaciteitsbeperkingen”^{54,55}. Dit betekent dat deze zones zo worden afgebakend dat de elektriciteit binnen een (bied)zone vrij van A naar B kan worden getransporteerd, zonder enige (net)beperkingen en zonder capaciteitstoewijzing⁵⁶. Binnen een biedzone wordt de fysieke capaciteit voor elektriciteitstransport m.a.w. als oneindig beschouwd en functioneert het als een soort “koperen plaat”^{57,58,59}. Doordat binnen een biedzone geen congestie mag voorkomen, betekent dit dat de groothandels-prijzen voor elektriciteit binnen één zone op elke marktjids-eenheid gelijk kunnen zijn, want de handel is onbeperkt^{60,61,62}. Biedzones zijn derhalve ook de kleinste geografische zones waarbinnen producenten en afnemers worden gebundeld met het oog op de clearing van de elektriciteitsmarkt^{63,64,65}.

15. De huidige biedzones zijn vaak feitelijk gegroeid en liggen soms ook juridisch vast, maar dit is niet altijd even duidelijk^{66,67}. Niet ieder land heeft de biedzones immers expliciet in zijn regelgeving vastgelegd. De term biedzone komt

richtlijn (EU) 2019/944 van het Europees Parlement en de Raad van 5 juni 2019 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit en artikel 23, § 2, 9° van de wet van 29 april 1999 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt, Brussel, CREG, 2022, 32.

54 Art. 2, 65 Elektriciteitsverordening.

55 Capaciteitstoewijzing wordt omschreven als “de toewijzing van zone-overschrijdende capaciteit” (art. 2, 66. Elektriciteitsverordening).

56 Capaciteitstoewijzing gebeurt aan de hand van expliciete capaciteitsveilingen of impliciete veilingen en kan op secundaire basis vrij worden verhandeld. Zie hierover W. VANDORPE, D. HAVERBEKE en L. PELLENS, “Grensoverschrijdende regels voor de netten – De nieuwe Elektriciteitsverordening en de impact hiervan op de transmissie- en distributiesysteem-beheerders” in K. DEKETELAERE en B. DELVAUX, *Jaarboek Energierecht 2019*, Mortsel, Intersentia, 2020, 51.

57 C. NIEUWENHOUT, *Regulating Offshore Electricity Infrastructure in the North Sea: Towards a New Legal Framework*, Groningen, University of Groningen, 2020, 88-90.

58 T. SCHITTEKATTE, V. REIF en L. MEEUS, *The EU Electricity Network Codes*, Firenze, Florence School of Regulation, 2019, 8.

59 C. NIEUWENHOUT, “Dividing the sea into small bidding zones? The natural challenges of connecting offshore wind farms to multiple countries”, *Journal of Energy & Natural Resources Law* 2022, 8.

60 Overw. 11 CACM-Verordening.

61 L. MEEUS, *The evolution of electricity markets in Europe*, Cheltenham, Edward Elgar Publishing, 2020, 50.

62 N. HARY, “Talking points – Delimitation of bidding zones for electricity markets in Europe and the consideration of internal congestions”, *Deloitte – Newsletter Power & Utilities* 2018, 12.

63 R. KOTZ en M. HOFMANN, “Reconfiguration of electricity bidding zones under EU competition law”, *European Networks Law and Regulation Quarterly* 2015, afl. 3, 151.

64 ACER, *Report on the influence of existing bidding zones on electricity markets*, Ljubljana, ACER, 2014, 6.

65 D. KIRAN, A.R. ABHYANKAR en B.K. PANIGRAHI, “Formation of bidding zones based on linear bottleneck games”, *IEEE* 2019, afl. 13, 670.

66 L. MEEUS, *The evolution of electricity markets in Europe*, Cheltenham, Edward Elgar Publishing, 2020, 50.

67 De Nederlandse biedzone is bv. omschreven in de “Begrippencode elektriciteit” vastgesteld door de Autoriteit Consument en Markt (Besluit van de Autoriteit Consument en Markt van 21 april 2016, kenmerk ACM/DE/2016/202149, houdende de vaststelling van de voorwaarden als bedoeld in artikel 27, 31 en 54, eerste lid van de Elektriciteitswet (Begrippencode elektriciteit). De biedzone omvat het geografische gebied van Nederland en de Nederlandse exclusieve economische zone.

als dusdanig niet voor in de Belgische Elektriciteitswet⁶⁸. De omvang ervan (nl. het valt samen met de landsgrenzen van België) kan impliciet wel worden afgeleid uit de notie regelzone die op diverse plaatsen in de federale regelgeving gebruikt wordt in de plaats van biedzone⁶⁹. In België stemmen de biedzonegrenzen inderdaad overeen met de grenzen van de regelzone⁷⁰.

De geografische reikwijdte van de huidige Europese biedzones volgt echter niet noodzakelijk de grenzen van de landen. Duitsland en Luxemburg maken bijvoorbeeld deel uit van dezelfde biedzone, terwijl Zweden vier biedzones heeft, wat vaak te maken heeft met de historische ontwikkeling van het nationale elektriciteitsnetwerk⁷¹.

16. De huidige biedzones zijn ook niet *carved in stone*. Art. 34 van de CACM-Verordening geeft ACER de opdracht om de efficiëntie van de huidige configuratie van de biedzones om de drie jaar te beoordelen^{72,73}. Het marktrapport van ACER dient daarbij dan duidelijk aan te geven waar er binnen een zone behoefte is aan bijkomende netwerkinfrastructuur om structurele congesties te voorkomen⁷⁴. De configuratie van de biedzones is momenteel immers het resultaat van de historische ontwikkeling van de nationale elektriciteitsmarkten in de plaats van rekening te houden met een passende beoordeling op regionaal of pan-Europees niveau^{75,76}.

17. Ingevolge artikel 32 van de CACM-Verordening kan er desgevallend ook een herziening van bestaande biedzoneconfiguraties gestart worden door ACER, regulatoren, TSBs van een capaciteitsberekeningsregio, één enkele TSB

of regulator (indien verwaarloosbaar effect op naburige TSBs, incl. interconnectoren) of door de lidstaten⁷⁷. Vervolgens doen de betrokken TSBs een voorstel voor de methodologie van de herziening en stellen ze de aannames vast die zullen worden gebruikt bij het herzieningsproces, samen met alternatieve biedzoneconfiguraties. Dit wordt ingediend bij de deelnemende regulerende instanties die bevoegd zijn om binnen een termijn van drie maanden gecoördineerde wijzigingen in te dienen⁷⁸. Aansluitend evalueren de deelnemende TSBs de verschillende biedzoneconfiguraties, organiseren zij een raadpleging en een workshop en dienen zij binnen een termijn van 15 maanden na het besluit om de herziening te starten, bij de deelnemende lidstaten en regulerende instanties een (gezamenlijk) voorstel in. Als alles goed gaat, bereiken de deelnemende lidstaten (of wanneer bepaald, de regulatoren) vervolgens een definitief akkoord over het (gezamenlijk) voorstel binnen zes maanden^{79,80}.

Wanneer een herziening van biedzoneconfiguraties zich opdringt, moeten de volgende criteria in overweging worden genomen: (a) netwerkveiligheid, (b) algemene marktefficiëntie en (c) stabiliteit en robuustheid van de biedzones⁸¹. Een biedzone moet worden afgebakend op een wijze die waarborgt dat de transmissiecapaciteit zonder discriminatie wordt toegewezen voor de handel in elektriciteit. Het maakt niet uit of deze handel lokaal of grensoverschrijdend is⁸².

18. Het zou kunnen worden verwacht dat één enkele biedzone voor de hele Europese elektriciteitsmarkt de meest efficiënte optie is en dat de EU via graduele versterking van de transmissienetten en de interconnectielijnen hiernaar streeft. Dit is echter niet het geval. Eén enkele Europese biedzone zou inderdaad voor wat de concurrentie tussen producenten en verbruikers en efficiënte prijsvorming betreft het meest optimaal zijn. Wat de efficiënte technische werking van het systeem en de ontwikkeling van de netwerken aangaat, brengt één enkele biedzone echter (heel wat) extra kosten met zich mee, die verband houden met de uitbouw, het onderhoud en de exploitatie van het netwerk. Dit zorgt ervoor dat het voordeel van prijsconvergentie ver overschreden kan worden^{83,84}. Kleinere biedzones vertonen vaak ook meer consistentie tussen de verschillende tijdsbestekken (*day-ahead*, *intraday* en *real-time*), hetgeen eveneens leidt tot minder kosten⁸⁵.

68 Wet 29 april 1999 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt, BS 11 mei 1999 (hierna: Elektriciteitswet).

69 Dit valt o.m. af te leiden uit de definitie van "markt" in het KB van 20 oktober 2005, waarbij niet de notie biedzone wordt gebruikt, maar wel de notie regelzone, daar waar eigenlijk, overeenkomstig het EU-recht, de notie biedzone gebruikt moet worden (art. 2, 1° KB 20 oktober 2005 met betrekking tot de oprichting en de organisatie van een Belgische markt voor de uitwisseling van energieblokken, BS 26 oktober 2005). In de eindbeslissing van de CREG over het voorstel van de NV Elia System Operator voor de regelingen voor meerdere NEMO's (MNA) voor de Belgische biedzone van 22 december 2016 ((B)1575) wordt gewag gemaakt van de notie "biedzone" door te refereren aan het KB van 20 oktober 2005, waarin niet meer de notie "markt" wordt gebruikt, maar wel biedzone.

70 W. VANDORPE, D. HAVERBEKE en L. PELLENS, "Grensoverschrijdende regels voor de netten – De nieuwe Elektriciteitsverordening en de impact hiervan op de transmissie- en distributiesysteembeheerders" in K. DEKETELAERE en B. DELVAUX, *Jaarboek Energierecht 2019*, Mortsel, Intersentia, 2020, 49.

71 J. RUMPF, "Congestion displacement in European electricity transmission systems – finally getting a grip on it? Revised safeguards in the Clean Energy Package and the European network codes", *Journal of Energy & Natural Resources Law* 2020, afl. 38, 411.

72 Art. 34, 1 CACM-Verordening.

73 <https://acer.europa.eu/electricity/market-rules/capacity-allocation-and-congestion-management/implementation/bidding-zone-review> (geraadpleegd op 4 mei 2022).

74 J. RUMPF, "Congestion displacement in European electricity transmission systems – finally getting a grip on it? Revised safeguards in the Clean Energy Package and the European network codes", *Journal of Energy & Natural Resources Law* 2020, afl. 38, 410.

75 ACER, *Report on the influence of existing bidding zones on electricity markets*, Ljubljana, ACER, 2014, 6-7.

76 Overw. 11 CACM-Verordening.

77 Art. 32, 1 CACM-Verordening.

78 Art. 32, 4, a) en b) CACM-Verordening.

79 Art. 32, 4, c) CACM-Verordening.

80 ACER, *Decision No 11/2022 of 8 August 2022 on the alternative bidding zone configurations to be considered in the bidding zone review process* (geraadpleegd op 11 augustus 2022: <https://www.acer.europa.eu/documents/official-documents/individual-decisions>).

81 Art. 33 CACM-Verordening.

82 <https://www.linkedin.com/pulse/70-requirement-non-discrimination-between-internal-cross-border/> (geraadpleegd op 4 mei 2022).

83 T. SCHITTEKATTE en A. PTOTSCHNIG, "What English gardens, monkeys and the Titanic have to do with bidding zones", *FSR* 2020 (geraadpleegd op 4 mei 2022: https://fsr.eui.eu/bidding-zones-configuration-liquidity-and-competition-in-the-electricity-market/#_ftn2).

84 X, *Report on the influence of existing bidding zones on electricity markets*, Ljubljana, ACER, 2014, 17.

85 T. SCHITTEKATTE en A. PTOTSCHNIG, "What English gardens, monkeys and the Titanic have to do with bidding zones", *FSR* 2020 (geraadpleegd

Het kan weliswaar niet worden uitgesloten dat ooit de ontwikkeling van de interne elektriciteitsmarkt één enkele biedzone (of ten minste enkele grotere biedzones) mogelijk zal maken, aangezien de ontwikkeling van het elektriciteitsnet van de EU voortdurend verbetert. Dit is echter nog niet het geval en is door de EU ook (nog) niet als doel vooropgesteld.

F. Regelzones

19. Een biedzone is niet te verwarren met het begrip “regelzone” (*control area*), dat wordt omschreven als “een samenhangend deel van het geïnterconnecteerde systeem, geëxploiteerd door één systeembeheerder en omvattend onderling gekoppelde fysieke belastingen en/of productie-eenheden als die er zijn”⁸⁶. De afbakening van een biedzone komt in de praktijk vaak overeen met de afbakening van een regelzone, maar dit is niet altijd het geval.

In België komt de biedzone wel overeen met die van de regelzone (waarbij het transmissienet beheerd wordt door één TSB, m.n. Elia), terwijl er in Duitsland vier regelzones zijn⁸⁷ maar slechts één biedzone, die bovendien ook nog met Luxemburg wordt gedeeld. Omgekeerd zijn er ook landen met meer biedzones dan regelzones, zoals Zweden (vier biedzones, één regelzone)^{88,89}. Een regelzone heeft met andere woorden betrekking op de territoriale bevoegdheid van een TSB (beheerder van een regelzone).

G. Systeembeheersregio's en regionale coördinatiecentra

20. De Elektriciteitsverordening introduceerde ook het concept van ‘regionale coördinatiecentra’ (*regional coordination centers, RCCs*)⁹⁰. De RCCs zullen, eens opgericht, in essentie een coördinerende rol met betrekking tot capaciteitsberekening, gemeenschappelijke netwerkmodellen, ondersteuning leveren aan TSBs, adequaatheidsbeoordeling ... opnemen⁹¹. Een aantal van die taken van de RCCs zal een belangrijke impact hebben op congestiebeheer van het steeds sterker (geïnterconnecteerd) transmissienet. De territoriale afbakening van deze RCCs stemt overeen met dat van de regionale systeembeheersregio's^{92,93}. Op 7 april 2022 besliste ACER reeds

over de vaststelling van de systeembeheersregio's (*system operation regions, SORs*), in navolging van artikel 36 van de Elektriciteitsverordening^{94,95}. Dit is de eerste stap in de creatie van RCCs. De RCCs zullen vervolgens moeten worden opgericht door al de TSBs van de systeembeheersregio samen, dit als vennootschap met beperkte aansprakelijkheid^{96,97}. België maakt daarbij deel uit van de systeembeheersregio “Central Europe SOR” die ook nog de biedzones van Frankrijk, Nederland, Duitsland/Luxemburg, Polen, Tsjechië, Oostenrijk, Hongarije, Slovenië, Slovaakse, Kroatië, Roemenië en Noord-Italië omvat⁹⁸. De RCCs volgen uiterlijk op 1 juli 2022 de regionale veiligheidscoördinatoren (*Regional Security Coordinators, RSCs*) op. Bij het ter perse gaan van deze bijdrage waren de RCCs nog niet vastgesteld en opgericht.

H. Hybride infrastructuur

21. Traditioneel heeft een elektriciteitslijn slechts één functie, namelijk hetzij zorgen voor het koppelen van transmissienetwerken over de landsgrenzen heen (interconnectie), hetzij zorgen dat elektriciteitsstromen binnen de landsgrenzen vervoerd kunnen worden (transmissie).

22. Van zogenaamde hybride infrastructuur is sprake wanneer een kabel een tweevoudige functie vervult, m.n. zowel een interconnectiefunctie als een transmissiefunctie. Vooral voor offshoretransportlijnen wordt steeds vaker gedacht en gewerkt in de richting van zo'n dubbele – hybride – functie.

De kabels van een windmolenpark (*inter-array-kabels*) die in verbinding staan met een offshoretransformatorstation maken gebruik van wisselstroom (*alternating current, AC*)^{99,100}. Het offshoretransformatorstation zet de stroom echter reeds om in gelijkstroom (*direct current, DC*) en naar een hogere spanning. Dit laat toe om in de zee de stroom over langere afstanden te transporteren met minder elektriciteitsverlies door middel van HVDC-kabels (*high voltage direct current*) naar een ander offshore- of onshoretransformatorstation dat de stroom opnieuw omzet in wisselstroom (vermits het onshoretransmissienet doorgaans gekenmerkt wordt door

op 4 mei 2022: https://fsr.eu.eu/bidding-zones-configuration-liquidity-and-competition-in-the-electricity-market/#_ftn2.

86 Art. 2, 67 Elektriciteitsverordening.

87 De vier TSBs in Duitsland zijn: Tennet, 50hz, Amprion, TransnetBW.

88 De TSB in Zweden is Svenska Kraftnät.

89 T. SCHITTEKATTE, V. REIF en L. MEEUS, *The EU Electricity Network Codes*, Firenze, Florence School of Regulation, 2019, 8.

90 E. TREMMEL, “Chapter 7 The EU Agency for the Cooperation of Energy Regulators (ACER)” in C. JONES en W.J. KETTLEWELL (eds.), *EU Energy Law – Volume 1 – The Internal Energy Market*, Leuven, Claey's & Casteels Law Publishers, 2021, 362.

91 Art. 37 Elektriciteitsverordening.

92 W. VANDORPE, D. HAVERBEKE en L. PELLENS, “Grensoverschrijdende regels voor de netten – De nieuwe Elektriciteitsverordening en de impact hiervan op de transmissie- en distributiesysteembeheerders” in K. DEKETELAERE en B. DELVAUX, *Jaarboek Energierecht 2019*, Morsel, Intersentia, 2020, 37-38.

93 T. CHELLINGSWORTH en C. DELAGAYE, “De nieuwe Europese instrumenten om elektriciteitscrisisituaties te voorkomen en te beheersen” in

K. DEKETELAERE en B. DELVAUX, *Jaarboek Energierecht 2018*, Morsel, Intersentia, 2019, 95-96.

94 Art. 36, 1 Elektriciteitsverordening.

95 ACER, *Decision No 05/2022 of 7 april 2022 on the definition of operation regions* (geraadpleegd op 4 mei 2022: https://documents.acer.europa.eu/Official_documents/Acts_of_the_Agency/Pages/Individual-decision.aspx).

96 Art. 35, 1 Elektriciteitsverordening.

97 Art. 35, 3 Elektriciteitsverordening.

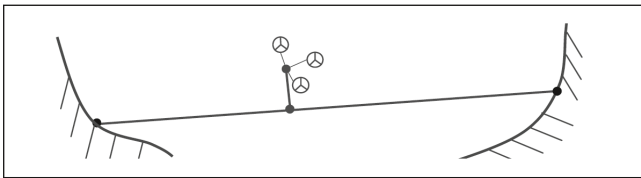
98 ACER, *Decision No 05/2022 of 7 april 2022 on the definition of operation regions* (geraadpleegd op 4 mei 2022: https://documents.acer.europa.eu/Official_documents/Acts_of_the_Agency/Pages/Individual-decision.aspx).

99 <https://www.tennet.eu/tinyurl-storage/detail/offshore-grid-connection-borssele-beta-ready-to-land-offshore-wind-power/> (geraadpleegd op 4 mei 2022).

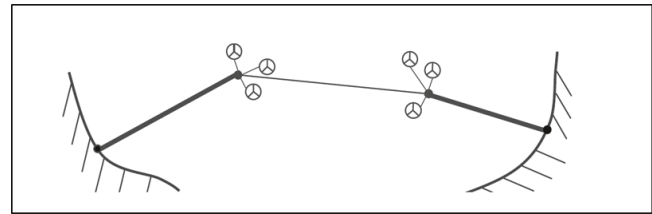
100 C. NIEUWENHOUT, *Regulating Offshore Electricity Infrastructure in the North Sea: Towards a New Legal Framework*, Groningen, University of Groningen, 2020, 13.

wisselstroom)^{101,102}. Gelet op het voordeel van minder elektriciteitsverlies bij HVDC en de nood om bij het verbinden van verschillende nationale transmissienetten vaak langere afstanden aan hoge voltages te overbruggen, wordt deze technologie tevens vaak gebruikt bij interconnectoren¹⁰³. Het valt dan ook niet te verbazen dat vooral op zee gekeken wordt naar de mogelijkheden om de (kostbare) HVDC-infrastructuur een dubbele functie te laten vervullen. Een aantal Noordzeelanden plant dan ook om hybride infrastructuur uit te bouwen in de Noordzee, waaronder ook België met de Triton-link.

23. Er bestaan in essentie twee soorten hybride infrastructuur, m.n. 'tee-in connection' en 'hub-to-hub connection'. Bij een *tee-in connection* worden de windmolenparken verbonden met een (bestaande) interconnector en bij een *hub-to-hub connection* worden clusters van windmolenparken onderling met elkaar verbonden en eveneens met elkaars transmissienet^{104,105}.

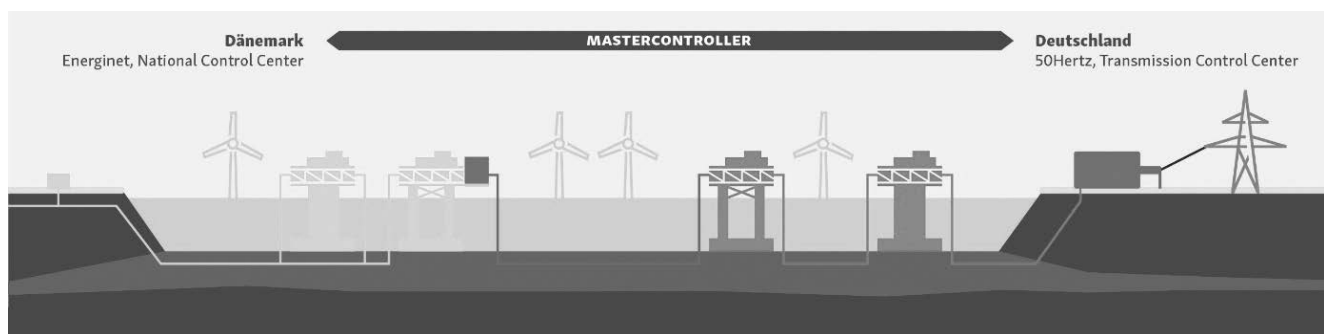
Figuur 4. Een voorstelling van een tee-in connection (Bron: J. DE DECKER, P. KREUTZKAMP, A. WOYTE en C. DIERCKXSENS, "The impact of large-scale offshore electricity transmission: the European project OffshoreGrid", 2012 9th International Conference on the European Energy Market, 2012)

Figuur 5. Een voorstelling van een hub-to-hub connection (Bron: J. DE DECKER, P. KREUTZKAMP, A. WOYTE en C. DIERCKXSENS, "The impact of large-scale offshore electricity transmission: the European project OffshoreGrid", 2012 9th International Conference on the European Energy Market, 2012)

24. Een voorbeeld van een bestaand hybride systeem is het Kriegers Flak Combined Grid Solution ("KFCGS"), operationeel sinds 20 oktober 2020. Deze kabel verbindt de Deense en Duitse transmissienetten door middel van een gemeenschappelijke kabel waarmee Baltic 2 (Duits offshorewindpark) en Kriegers Flak (Deens offshorewindpark) mee verbonden zijn. Dergelijke kabel wordt ook wel eens een "windconnector" of "combined grid solution" (CGS) genoemd^{106,107}.

25. De regelgeving bevat vooralsnog geen afzonderlijke definitie voor de notie "hybride infrastructuur". In de offshorestrategie van de EC en in overweging 66 van de Elektriciteitsverordening staat het concept van hybride offshore-installaties wel vermeld, maar er zijn geen specifieke bepalingen voorgeschreven die enkel gelden voor hybride infrastructuur^{108,109}. Dit doet de vraag rijzen hoe dergelijke infrastructuur dan wel gekwalificeerd moet worden. Betreft het geheel dan een

Figuur 6. Kriegers Flak Combined Grid Solution (Bron: 50Hertz)

101 <https://new.abb.com/news/detail/8270/hvdc-technology-for-offshore-wind-is-maturing> (geraadpleegd op 4 mei 2022).

102 H.K. MÜLLER, *A legal framework for a transnational offshore grid in the North Sea*, Morsel, Intersentia, 2016, 5.

103 Nemo Link is hiervan een voorbeeld.

104 C. NIEUWENHOUT, "Hybride aansluiting van windenergie op zee via grensoverschrijdende kabels: Europeesrechtelijke problemen en oplossingen", *Nederlands tijdschrift voor Energierecht* 2022, nr. 1, 2-3.

105 J. DE DECKER, P. KREUTZKAMP, A. WOYTE en C. DIERCKXSENS, "The impact of large-scale offshore electricity transmission: the European project OffshoreGrid", 2012 9th International Conference on the European Energy Market, 2012, 2-3.

106 C. NIEUWENHOUT, *Regulating Offshore Electricity Infrastructure in the North Sea: Towards a New Legal Framework*, Groningen, University of Groningen, 2020, 13.

107 C. NIEUWENHOUT, "Dividing the sea into small bidding zones? The legal challenges of connecting offshore wind farms to multiple countries", *Journal of Energy & Natural Resources Law* 2022, 3.

108 EC, Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions – An EU Strategy to harness the potential of offshore renewable energy for a climate neutral future, Brussel, Europese Commissie, 2020, 13.

109 Overw. 66 Elektriciteitsverordening.

interconnector of toch eerder slechts een transmissielijn? Of is het te behandelen als een combinatie van een transmissielijn en een interconnector? O.i. moet de laatste hypothese gevolgd worden.

Gelet op de inhoudelijke dualiteit van de definitie van interconnector in respectievelijk de Elektriciteitsrichtlijn (“*uitrusting om elektriciteitssystemen onderling te koppelen*”)¹¹⁰ en de Elektriciteitsverordening (“*transmissieleiding die een grens tussen lidstaten overschrijdt of overspant en de nationale transmissiesystemen van de lidstaten onderling koppelt*”)^{111,112} kan de volledige hybride infrastructuur immers niet evident gekwalificeerd worden als een interconnector. De ruimere definitie van de Elektriciteitsrichtlijn en de striktere definitie van de Elektriciteitsverordening kunnen weliswaar nog resulteren in een verschillende uitkomst. Onder de Elektriciteitsrichtlijn zou men nog kunnen besluiten dat een hybride offshore-installatie als geheel op te vatten is als een interconnector, maar onder de Elektriciteitsverordening dan weer slechts gedeeltelijk (enkel de delen die het voorwerp uitmaken van de kabel die de grenzen oversteekt)¹¹³. Vermits de regels inzake interconnectoren en grensoverschrijdende handel van elektriciteit voornamelijk gebaseerd zijn op de Elektriciteitsverordening, zijn we van oordeel dat de definitie onder de Elektriciteitsverordening gevolgd moet worden¹¹⁴. Dit betekent dat slechts de onderdelen die onder de notie “interconnector” vallen ingevolge artikel 2, 1 van de Elektriciteitsverordening effectief als “interconnector” kwalificeren. De andere onderdelen maken als dusdanig deel uit van de transmissie-infrastructuur.

26. De (Belgische) Elektriciteitswet hanteert voor transmissie vrijwel dezelfde definitie als de richtlijn 2019/944 (hierna: Elektriciteitsrichtlijn), maar voor de notie “interconnector” wijkt de Elektriciteitswet af van de Elektriciteitsverordening¹¹⁵ en neigt het eerder naar de notie van “interconnector” onder

de Elektriciteitsrichtlijn¹¹⁶. Een interconnector wordt in de Elektriciteitswet gedefinieerd als “*uitrustingen die worden gebruikt om de transmissie- en distributienetten onderling te koppelen*”¹¹⁷. In België maakt een interconnector deel uit van het transmissienet, wat gedefinieerd wordt als “*het nationaal gekoppeld extra hoogspannings- en hoogspanningsnet voor elektriciteit dat, met het oog op de beleving van eindafnemers of distributienetbeheerders, de levering zelf niet inbegrepen, de bovengrondse lijnen, ondergrondse kabels en installaties omvat die dienen voor de transmissie van elektriciteit van land tot land die door een interconnector verbonden zijn, de transmissie van elektriciteit uitgewisseld door de producenten, de eindegebruikers en de distributienetbeheerders die in België zijn gevestigd en voor de transmissie van elektriciteit uitgewisseld op het net dat gelegen is in de zeegebieden waarover België zijn jurisdictie kan uitoefenen, [met inbegrip van het Modular Offshore Grid] evenals voor de interconnector tussen elektriciteitscentrales en tussen elektriciteitsnetten*”¹¹⁸. De installaties en kabels (m.u.v. de *inter-array-kabels*¹¹⁹) die het voorwerp uitmaken van de MOG-connectie vallen, naar Belgisch recht, derhalve onder het beheer van de TSB^{120,121,122}. De kabels van de windmolenparken die het voorwerp uitmaken van radiaalconnectie (*supra* 132, nr. 4), worden echter uitgeroepen door de respectieve offshore domeinconcessiehouders¹²³. De toekomstige windmolenparken (die in de Prinses Elisabeth-zone gebouwd zullen worden) zullen, naar verwachting, eveneens geclusterd worden en aangesloten worden op een hub (de exacte configuratie was bij het ter perse gaan nog niet gekend). Uit de Elektriciteitswet valt immers af te leiden dat

110 Art. 2, 39) Richtl. EP en Raad (EU) 2019/944, 5 juni 2019 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit en tot wijziging van richtlijn 2012/27/EU, *Pb.L.* 14 juni 2019, afl. 158, 141 (hierna: Elektriciteitsrichtlijn).

111 Vermits het VK geen lidstaat is van de EU kan *prima facie* besloten worden dat de Nemo Link geen interconnector is in de zin artikel 2, 1 van de Elektriciteitsverordening, maar door het feit dat de EU-VK-Handels- en samenwerkingsovereenkomst (TCA) een eigen definitie hanteert voor “elektriciteitsinterconnector”, kunnen we echter wel afleiden dat Nemo Link nog steeds als een “interconnector” te beschouwen is. Een elektriciteitsinterconnector wordt omschreven als een transmissieleiding tussen de partijen van de TCA (m.u.v. deze gelegen binnen de eengemaakte elektriciteitsmarkt in Ierland en Noord-Ierland) en tussen Groot-Brittannië en de eengemaakte elektriciteitsmarkt in Ierland en Noord-Ierland (art. 300, f) Handels- en samenwerkingsovereenkomst tussen de Europese Unie en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie, enerzijds, en het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland, anderzijds, *Pb.L.* 30 april 2021, vol. 149, 388). De TCA bevat gelijkaardige regels voor interconnectoren die in lijn liggen met wat voorgeschreven wordt in de Elektriciteitsverordening.

112 Art. 2, 1 Elektriciteitsverordening.

113 C. NIEUWENHOUT, “Dividing the sea into small bidding zones? The natural challenges of connecting offshore wind farms to multiple countries”, *Journal of Energy & Natural Resources Law* 2022, 6-7.

114 *Ibid.*, 4.

115 Art. 2, 1 Elektriciteitsverordening.

116 Art. 2, 6° Elektriciteitswet.

117 Art. 2, 7° bis Elektriciteitswet.

118 Art. 2, 7° Elektriciteitswet.

119 Dit zijn de kabels die in verbinding staan met het offshore transformatorstation (cf. C. NIEUWENHOUT, *Regulating Offshore Electricity Infrastructure in the North Sea*, Groningen, University of Groningen, 2020, 12.

120 Art. 2, 7° ter Elektriciteitswet.

121 Art. 7, § 3 Elektriciteitswet.

122 De onderdelen die onder het MOG vallen zijn:

“de kabels en installaties voor de transmissie van elektriciteit in de zeegebieden waarin België zijn rechtsmacht kan uitoefenen overeenkomstig het internationaal zeerecht, bedoeld in artikel 13/1, die het geheel van de volgende installaties omvatten:

a) de installaties voor de transmissie van elektriciteit binnen de volgende coördinatenperimeter: WGS84:

Latitude: 51 ° 35 537042' N; Longitude: 002° 55 131361' E, met uitzondering van de installaties bestemd voor de behoeften van één enkele netgebruiker;

b) de installatie voor de transmissie van elektriciteit, “offshore switch yard” genoemd, en de uitrustingen ervan;

c) de kabels die de offshore switch yard verbinden met de installaties bedoeld in a);

d) de kabels die de installaties bedoeld in a) verbinden met de overeenstemmende kabelaanlanding op het strand van Zeebrugge;

e) de kabels die de offshore switch yard verbinden met de overeenstemmende kabelaanlandingen op het strand van Zeebrugge;]

[f) iedere andere offshore-installatie voor de transmissie van elektriciteit, met inbegrip van de transformatoren die gebouwd worden in functie van een domeinconcessie verleend overeenkomstig artikel 6/3, alsook de onderzeese kabels die deze installaties onderling en met het onshore-transmissienet via de overeenstemmende kabelaanlandingen op de Belgische gemiddelde laagwaterlijn verbinden met uitzondering van de uitrustingen die deel uitmaken van een offshore-interconnector;]” (art. 2, 7° ter Elektriciteitswet).

123 *Parl. St.* Kamer 2016-17, nr. 2489/001, 13.

de bijhorende infrastructuur eveneens onder de notie MOG zal ressorteren en bijgevolg uitgebaat zal worden door Elia¹²⁴.

27. Voor het begrip “offshore-interconnector”, zoals Nemo Link, bestaat in de Elektriciteitswet nog een andere afzonderlijke definitie, die luidt als volgt: “de uitrusting, in de vorm van lijnen of elektrische kabels en hoogspanningsstations die verbonden zijn aan deze lijnen of kabels en hun toebehoren, die als voornaamste doel hebben het koppelen van de Belgische elektriciteitsnetten met elektriciteitsnetten van een andere staat en waarbij een deel van deze uitrusting gebruikmaakt van de zeegebieden waarover België zijn jurisdictie kan uitoefenen”¹²⁵. Uit de woorden “als voornaamste doel” kan men mogelijks afleiden dat de Belgische wetgever hiermee ook doelt op hybride projecten, vermits een offshore-interconnector niet uitsluitend de bedoeling heeft om elektriciteitsnetten te verbinden. Dit komt echter niet zodanig tot uiting in de parlementaire werkzaamheden^{126,127}. Door de ruimere draagwijdte van de definiëring van het begrip “offshore-interconnector” kan mogelijks de volledige hybride infrastructuur onder dit begrip vallen, wat een interessante piste is voor de toekomstige Triton-link, vermits hiermee richting wordt gegeven aan wie al dan niet moet instaan voor het beheer van dergelijke infrastructuur, m.n. de TSB.

IV. JURIDISCHE UITDAGINGEN BIJ HET (CONGESTIE) BEHEER VAN TRANSMISSIELIJNEN IN ZEE

28. Structurele problemen met het transmissienet aanpakken is niet alleen een technische uitdaging die heel veel investeringen in onshore- en offshoretransmissie-infrastructuur vergt, maar ook vanuit juridisch oogpunt zijn er tal van uitdagingen. Dit geldt des te meer bij offshore-infrastructuur en al helemaal wanneer dit hybride infrastructuur betreft. In deze titel staan de auteurs stil bij drie fundamentele juridische discussiepunten, m.n. inzake (A) congestiebeheer, (B) capaciteitstoewijzing en (C) congestieontvangsten.

A. Congestiebeheer in tijden van hybride offshore-infrastructuur

29. De TSB staat in voor het congestiebeheer binnen een bepaalde biedzone. Zoals eerder omschreven, kunnen TSBs

instaan voor één biedzone of kan één TSB instaan voor meerdere biedzones. Daarnaast is het ook mogelijk dat er binnen een specifieke biedzone meerdere TSBs bevoegd zijn (*supra* 136, nr. 15). Door de instroom van hernieuwbare energiebronnen die per definitie *intermittent* zijn, staan de TSBs voor extra uitdagingen op het gebied van congestiebeheer. Dit geldt des te meer voor de toekomstige hybride infrastructuur in de offshorezones, waar ook nog rekening is te houden met de stroom afkomstig uit het andere aangesloten transmissienet.

30. Juridisch gezien is het mogelijk om voor het offshore-transmissienet een andere TSB aan te duiden dan de onshore-TSB, ook al valt het onder dezelfde biedzone. Dit heeft te maken met het feit dat een regelzone niet noodzakelijk overeen hoeft te stemmen met de biedzone (*supra* 136, nr. 15). Congestie houdt alleen verband met een biedzone, niet met een regelzone, desalniettemin is het wel aan de TSBs, elk voor zijn respectieve regelzone, om congestieproblemen aan te pakken en dit met niet-discriminerende, aan de markt gerelateerde oplossingen (zoals redispatching en compensatiehandel)^{128,129}. Het spreekt voor zich dat binnen een biedzone met meerdere TSBs coördinatie met andere betrokken TSBs wel noodzakelijk is wanneer een TSBs operationele maatregelen treft^{130,131}.

31. In België fungeert Elia als de TSB, zowel te land als ter zee (en technisch gezien ook in de lucht)¹³². De interconnector tussen België en het Verenigd Koninkrijk wordt echter uitgebaat door een afzonderlijke vennootschap, genaamd Nemo Link Limited, gezamenlijk eigendom van Elia (België) en National Grid (UK)^{133,134}. Vermits Nemo Link als een offshore-interconnector te kwalificeren is (*supra* 141, nr. 28) en eigendom is van een dochteronderneming van Elia (de helft van de aandelen is in handen van Elia), is er in België geen noodzaak om een afzonderlijke TSB te laten certificeren die zich uitsluitend met de uitbating van een offshore-interconnector bezighoudt. Dergelijke afzonderlijke ondernemingen worden, mede gelet op de rechtspraak van het HvJ, gekwalificeerd als *Single Interconnector Companies* (SInCs) en bijgevolg als TSBs, hoewel ze in wezen geen “transmissiesysteem” beheren, maar enkel een interconnector (“transmissielijn”)^{135,136}. Dit is o.m. het geval bij Baltic Cable die als dusdanig moet instaan

124 Art. 2, 7ter, f) Elektriciteitswet.

125 Art. 2, 55° Elektriciteitswet.

126 Parl.St. Kamer 2013-14, nr. 3511/001, 4.

127 Het doel van een afzonderlijke term “offshore-interconnector” ligt verrat in het feit dat een interconnector gezamenlijk ontwikkeld kan worden door de aangrenzende TSBs, zodanig dat de netbeheerder met de andere partij een dochteronderneming kan oprichten waarin zij de transmissie-infrastructuur kunnen plaatsen onder voorwaarde dat de transmissienetbeheerder over ten minste de helft van de aandelen beschikt, in de plaats van over het geheel van de aandelen, wat bij een “normale” interconnector wel het geval is. De dochteronderneming is belast met de ontwikkeling en het onderhoud van de offshore-interconnector. De transmissienetbeheerder, Elia, blijft echter wel belast met het beheer van de interconnector. Dit houdt dus in dat de transmissienetbeheerder belast blijft voor het bepalen van de commerciële capaciteit van de interconnector en het ontvangen van de inkomsten volgend uit het ter beschikking stellen van de capaciteit. Dit heeft tot gevolg dat er geen tweede netbeheerder moet worden opgericht (Parl.St. Kamer 2013-14, nr. 3511/001).

128 Art. 13 j° art. 16, 1 Elektriciteitsverordening.

129 C. NIEUWENHOUT, “Dividing the sea into small bidding zones? The natural challenges of connecting offshore wind farms to multiple countries”, *Journal of Energy & Natural Resources Law* 2022, 8.

130 Art. 16, 1 Elektriciteitsverordening.

131 Art. 19 j° 28 CACM-Verordening.

132 Art. 2, eerste lid, 7° j° art. 8, § 1, eerste lid wet 29 april 1999 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt, BS 11 mei 1999 (hierna: Elektriciteitswet).

133 P. GIESBERTZ, P. KISTNER en M. STEGER, “The legal and economic challenges for Single Interconnector Companies in the European electricity market – The Baltic Cable Case”, *SSRN* 2019, 7.

134 J. RUMPF en L. HANCHER, *Single Interconnectors and Congestion Management Challenges – The Legal Framework?*, Firenze, European University Institute, 2020, 3.

135 HvJ (3e k.) 11 maart 2020, nr. C-454/18, ECLI:EU:C:2020:189, Baltic Cable AB t. Energimarknadinspektionen.

136 F. VANDENDRIEESCHE en A. GOETHALS, “De Baltic Cable case – over de kwalificatie van een ‘single interconnector company (SInC)’ als TSB en de aanwendingsbeperkingen van congestie-ontvangsten?”, *MER* 2021, nr. 1, 59-68.

voor de congestieproblemen die afkomstig zijn van de interconnector zelf. Dit ontslaat echter de “reguliere” TSB er niet van om het congestie management te verzorgen op het interne net en de negatieve effecten op zoneoverschrijdende handel te vermijden¹³⁷.

32. In maart 2021 werden de Belgische windparken al eens ingeperkt (*curtailed*)¹³⁸ door capaciteitsbeperkingen op het transmissienet en door hoge injecties van windenergie op het transmissienet¹³⁹. Met het vooruitzicht van een significante toename van hernieuwbare (offshore) elektriciteit is dit een situatie die best maximaal wordt vermeden. De realisatie van netversterkingen met het oogmerk om het transmissienet adequaat te dimensioneren, zoals Ventilus en Boucle du Hainaut, is een onmisbare schakel om situaties van inperking in de toekomst te verminderen en zelfs te vermijden. Dit probleem, dat vooral technisch van aard is, vergt immense investeringen en valt immers niet op te lossen door legistische ingrepen.

De elektriciteitsstromen die afkomstig zijn van de windmolenparken en traditioneel aan land worden gebracht, worden gekwalificeerd als interne elektriciteitsstromen en genieten bijgevolg niet van een preferentiële status ten opzichte van andere interne stromen (hernieuwbare en niet-hernieuwbare, onshore en offshore). “Preferentieel” zou erin kunnen bestaan dat elektriciteit afkomstig van hernieuwbare energiebronnen (eventueel opgewekt op zee) voorrang heeft ten opzichte van elektriciteit afkomstig van niet-hernieuwbare energiebronnen. Dergelijke regeling heet prioritaire dispatching¹⁴⁰ en is echter niet (meer) mogelijk op basis van het EU-recht, vermits de dispatching van elektriciteitsproductie-installaties op een niet-discriminerende wijze moet plaatsvinden¹⁴¹.

33. De situatie inzake congestiebeheer is nog complexer bij hybride projecten vooral in het licht van de 70/30-regel¹⁴². Zoals reeds uitgelegd, impliceert de 70/30-regel dat 70 % van de interconnectorcapaciteit gevrijwaard moet blijven voor (biedzone)grensoverschrijdende handel in elektriciteit en dit op ieder kritisch netwerkelement¹⁴³. Vermits de 70/30-regel bijgevolg ook toepasselijk is op hybride infrastructuur, is het in die specifieke context bijzonder moeilijk om aan doeltreffend congestiebeheer te doen. Iedere kabel heeft immers een beperkte capaciteit voor de te accommoderen elektriciteitsstromen. Ter illustratie stellen we voorop dat een kabel 1.000 MW aan capaciteit heeft om elektriciteit van punt A naar punt B te vervoeren. Er is daarnaast tevens een windmolenpark met een geïnstalleerde capaciteit van 800 MW aangesloten op de kabel (hierbij wordt een *tee-in*-connectie gehanteerd). Wanneer de geïnstalleerde capaciteit van het windmolenpark ten volle actief is, dan is er 800 MW aan transmissiecapaciteit nodig om de door het windpark opgewekte elektriciteit naar punt A of B te brengen. Vermits de interconnector slechts een capaciteit heeft van 1.000 MW moet, in het licht van de 70/30-regel, echter 700 MW gevrijwaard blijven voor elektriciteitsstromen tussen punt A en B. Dit betekent dat slechts 300 MW van het windmolenpark via de kabel naar land kan stromen en dat de overige 500 MW niet op het net gezet kan worden (*i.e.* congestie) en, het park dus ingeperkt moet worden. Een strikte toepassing van de 70/30-regel zorgt er dus voor dat niet ten volle gebruik kan worden gemaakt van de geïnstalleerde capaciteit van het windmolenpark, ook al is de elektriciteit van het windmolenpark goedkoper dan de in te voeren elektriciteit. Dit gegeven biedt vanuit economisch perspectief geen geschikt investeringsklimaat voor windmolenparkontwikkelaars.

34. De inhoudelijke dualiteit van de definitie van interconnector in respectievelijk de Elektricitetsrichtlijn en de Elektricitetsverordening levert aldus een moeilijkheid op wat de grensoverschrijdende stromen betreft en inzake de mate dat ze prioriteit hebben ten opzichte van interne stromen wanneer gebruikgemaakt wordt van hybride infrastructuur. Dit heeft te maken met de gedifferentieerde kwalificatie van bepaalde onderdelen van de hybride infrastructuur (*supra* 140, nr. 26). Zoals eerder aangegeven, strekt het tot aanbeveling om de definitie van het begrip “interconnector” onder de Elektricitetsverordening te volgen. Dit zorgt voor enkele bijzonderheden in de context van de 70/30-regel, omdat zodoende niet het volledige potentieel van de geïnstalleerde offshorewindcapaciteit (verbonden met de hybride infrastructuur) op de markt kan worden gebracht, wat uiteindelijk resulteert in efficiëntieproblemen. Voor wat hybride infrastructuur betreft, bevat het EU-recht geen specifieke regels met betrekking tot congestie

137 J. RUMPF, “Does the Energy Union end at the Baltic Sea Coast? Capacity curtailments on the Baltic Sea”, *European Competition and Regulatory Law Review (CoRe)* 2019, afl. 3, 302.

138 Inperking of curtailment is een vorm van redispatching (*cf.* K. VAN DEN BERGH, D. COUCKUYT, E. DELARUE en W. D’HAESELEER, “Redispatching in an interconnected electricity system with high renewables penetration”, *Electric Power Systems Research* 2015, afl. 127, 66).

139 M. JANART, “Windmolens op zee even stil gelegd omdat ze te veel elektriciteit produceerden”, *VRT NIEUWS* 12 maart 2021 (geraadpleegd op 4 mei 2022: <https://vrtnews.be/p.oLwXwXdq>).

140 Prioritaire dispatching (ook wel *priority dispatching* genoemd), wordt gedefinieerd als “met betrekking tot het self-dispatchingmodel, de dispatching van elektriciteitscentrales op basis van criteria die verschillen van de economische volgorde en van de netbeperkingen, waarbij prioriteit wordt gegeven aan dispatching van bepaalde productietechnologieën” (art. 2, 20 Elektricitetsverordening). (zelfsdispatchingmodel: “een programmerings- en dispatchingmodel waarbij de productie- en verbruiksplannen, alsmede de dispatching van elektriciteitsproductie-installaties en verbruikersinstallaties, worden bepaald door de programma-agent van deze faciliteiten” (art. 2, 30 Elektricitetsverordening); centraal dispatchingmodel is gedefinieerd als: “een programmerings- en dispatchingmodel waarbij de productie- en verbruiksplannen, alsmede de dispatching van elektriciteitsproductie-installaties en verbruikersinstallaties, wat inzetbare installaties betreft, worden bepaald door een transmissiesysteembeheerder binnen het geïntegreerde programmeringsproces” (art. 2, 29 Elektricitetsverordening).

141 In twee situaties is prioritaire dispatching echter wel nog toegelaten, m.n. bij elektriciteitsproductie-installaties die gebruikmaken van hernieuwbare energiebronnen en beschikken over een geïnstalleerd elektrisch vermogen van minder dan 400 kW, of bij demonstratieprojecten voor innovatieve

technologieën, onder voorbehoud van goedkeuring door de regulerende instantie, waarbij de voorrang beperkt is tot de tijd en de mate die noodzakelijk zijn om de doeleinden van de demonstratie te verwezenlijken (art. 12, 2 Elektricitetsverordening).

142 Art. 16, 8 Elektricitetsverordening.

143 *I.e.* “een netwerkelement, binnen een biedzone, dan wel tussen biedzones, waarbij in het capaciteitsberekingsproces rekening wordt gehouden om de hoeveelheid elektriciteit die kan worden uitgewisseld, te beperken” (art. 2, 69 Elektricitetsverordening).

of enige andere specifieke afwijking van de maximumcapaciteitsregel, waardoor het EU-recht op dit punt in zekere mate tekortschiet¹⁴⁴. De juridische opties om met deze beperking om te gaan onder het huidig EU-recht worden verder in dit artikel onderzocht (*infra* 144, titel V).

B. Congestieontvangsten, *quo vadis?*

35. De TSBs of de beheerder van een interconnector (tevens te kwalificeren als een TSB) hebben elk een verdienmodel gebaseerd op respectievelijk het innen van transmissienettarieven en het innen van congestieontvangsten. De kwalificatie van de infrastructuur is determinerend voor wat er kan worden aangerekend en *a fortiori* voor wat er kan worden verdeeld onder investeerders/aandeelhouders, vermits hierop wat beperkingen bestaan. In tegenstelling tot wat bij congestieontvangsten (*infra* 143, nr. 35) het geval is, zijn er geen herverdelingsbeperkingen bij de transmissienettarieven.

36. De CACM-Verordening omschrijft congestieontvangsten als “*de als gevolg van een capaciteitstoewijzing verkregen inkomsten*”^{145,146}. Congestieontvangsten zijn dus de inkomsten die een TSB of een SInC ontvangt voor het verkopen of veilen van grensoverschrijdende capaciteit op hun interconnectoren¹⁴⁷. De TSBs verkopen bijgevolg het recht om gebruik te maken van de capaciteit van de interconnector. Dergelijke inkomsten worden congestie-inkomsten genoemd¹⁴⁸. De vraag naar capaciteit gaat uit van de marktdeelnemers¹⁴⁹ en zij betalen, in navolging van de veiling, een bepaalde prijs voor de allocatie van capaciteit op de interconnector¹⁵⁰ die toekomt aan de beheerder van de desbetreffende interconnector¹⁵¹. Dit kan de TSB zijn, maar kan ook een SInC zijn¹⁵². Hoewel de term anders doet vermoeden, is het dus immers zo dat congestieontvangsten niet alleen worden toegekend wanneer dat er onvoldoende capaciteit (*i.e.* congestie) is¹⁵³.

Voor de beheerder van de interconnector kan het innen van congestieontvangsten leiden tot hoge winsten, zeker bij herhaalde schaarste aan interconnectorcapaciteit¹⁵⁴. Om die reden legt de Elektriciteitsverordening beperkingen op omtrent het besteden van congestieontvangsten¹⁵⁵. Ingevolge artikel 19, 4 van de Elektriciteitsverordening heeft ACER de voorwaarden vastgesteld waaronder congestieontvangsten kunnen worden gebruikt, in de zogenaamde UCI-methodologie^{156,157}.

37. Bij een hybride project wordt gebruikgemaakt van infrastructuur die zowel voorziet in transmissie als in interconnectie, waardoor er ook een impact is op de congestieontvangsten. Gelet op de 70/30-regel kan in beginsel slechts 30 % van de elektriciteit opgewekt door het windmolenpark gebruikt worden voor de transmissie naar het nationale elektriciteitsnet. Wanneer de biedzone waarin het offshorewindmolenpark gelegen is, geconfronteerd wordt met hoge prijzen, is het interessanter om de elektriciteit opgewekt door het offshorewindmolenpark in die specifieke biedzone op de markt te zetten. Wanneer echter gebruik wordt gemaakt van hybride infrastructuur (*i.h.b.* bij een *tee-in connection*, *supra* 139, nr. 23), moeten de uitbaters van de windmolenparken (aangesloten op de hybride infrastructuur) concurreren met de andere marktdeelnemers die gebruikmaken van dezelfde hybride infrastructuur voor interconnectie. Dit kan leiden tot hogere congestie-inkomsten en het mogelijks niet optimaal benutten van de kostbare capaciteit van een offshorewindmolenpark. Dit heeft bovendien een negatieve impact op het investeringsmodel voor offshorewindparken, vermits potentiële investeerders niet ten volle gebruik kunnen maken van de geïnstalleerde capaciteit door mogelijke capaciteitsbeperkingen. Een voorstel voor de verdeling van (een gedeelte van) de congestieontvangsten onder de uitbaters van de windmolenparken als compensatie van de gedeerde inkomsten (ten gevolge waarvan er beperkingen worden gesteld aan de injectie van offshore hernieuwbare energie) kan dan weer leiden tot een discriminatie tussen onshore- en offshoregeneratoren¹⁵⁸. Dergelijke regeling kan bovendien strijdig worden geacht met artikel 18, 1 van de Elektriciteitsverordening dat voorschrijft dat nettarieven geen ongerelateerde kosten ter ondersteuning van niet-gerelateerde beleidsdoelstellingen mogen omvatten¹⁵⁹.

De wijze waarop men aan deze problematiek tegemoet kan komen, wordt verder in dit artikel besproken (*infra* 144, titel V).

144 C. NIEUWENHOUT, “Dividing the sea into small bidding zones? The legal challenges of connecting offshore wind farms to multiple countries”, *Journal of Energy & Natural Resources Law* 2022, 1.

145 Art. 2, 16 CACM-Verordening.

146 Capaciteitstoewijzing wordt in de Elektriciteitsverordening omschreven als de “*toewijzing van zoneoverschrijdende capaciteit*” (art. 2, 66 Elektriciteitsverordening).

147 Art. 16, 5 Elektriciteitsverordening.

148 P. GIESBERTZ, P. KISTNER en M. STEGER, “The legal and economic challenges for Single Interconnector Companies”, *SSRN* 2019, 5.

149 Een marktdeelnemer is, volgens art. 2, 25 Elektriciteitsverordening “*een natuurlijke persoon of rechtspersoon die elektriciteit aankoopt, verkoopt, of produceert, aan aggregatie doet of vraagresponsof energieopslagdiensten verstrekt, onder meer door het plaatsen van handelsorders op een of meerdere elektriciteitsmarkten, waaronder op balanceringsenergiemarkten*”.

150 HvJ (3e k.) 11 maart 2020, nr. C-454/18, ECLI:EU:C:2020:189, Baltic Cable AB t. Energimarknadinspektionen, concl. Adv. Gen. E. TANCHEV.

151 C. SCHOSER, “Chapter 8 The regulation on cross-border electricity exchanges: substantive rules” in C. JONES en W.J. KETTLEWELL, *EU Energy Law – Volume 1 – The Internal Energy Market*, Leuven, Claeyss & Casteels, 2020, 488-491.

152 F. VANDENDRIESSCHE en A. GOETHALS, “De Baltic Cable case – over de kwalificatie van een ‘single interconnector company (SInC)’ als TSB en de aanwendingsbeperkingen van congestie-ontvangsten?”, *MER* 2021, nr. 1, 59-68.

153 P. GIESBERTZ, P. KISTNER en M. STEGER, “The legal and economic challenges for Single Interconnector Companies”, *SSRN* 2019, 5.

154 C. SCHOSER, “Chapter 8 The regulation on cross-border electricity exchanges: substantive rules” in C. JONES en W.J. KETTLEWELL, *EU Energy Law – Volume 1 – The Internal Energy Market*, Leuven, Claeyss & Casteels, 2020, 489.

155 Art. 19 Elektriciteitsverordening.

156 ACER legde de methodologie inmiddels vast door middel van beslissing nr. 38/2020 van 23 december 2020.

157 De UCI-methodologie is van toepassing op alle grenzen van de biedzones waarop de Elektriciteitsverordening van toepassing is en waar congestieontvangsten worden geïnd.

158 THEMA CONSULTING GROUP, *Market arrangements for offshore hybrid projects in the North Sea*, Brussel, European Commission Brussel, Europese Commissie, 2020, 33.

159 ACER en CEER, *Reflection on the EU Strategy to harness the potential of offshore renewable energy for a climate neutral future*, Ljubljana, ACER, 2022, 9-10.

C. Capaciteitstoewijzing

38. Capaciteitstoewijzing wordt gedefinieerd als de toewijzing van zoneoverschrijdende (lees: biedzoneoverschrijdende) capaciteit¹⁶⁰. Dit is het vermogen van een geïnterconnecteerd systeem om de overdracht van energie tussen biedzones mogelijk te maken¹⁶¹. De methode waarop aan capaciteitstoewijzing wordt gedaan, staat grotendeels uitgewerkt in de CA-CM-Verordening. De RCCs staan in voor de gecoördineerde capaciteitsberekening, maar deze werden nog niet definitief vastgesteld (de TSBs voeren deze taak momenteel uit)¹⁶². De TSBs zullen in de toekomst die taak overdragen aan de RCCs en daarbij voorzien in de nodige informatie aan de RCCs om de berekening van de zoneoverschrijdende capaciteit mogelijk te maken¹⁶³.

Dergelijke zoneoverschrijdende capaciteit wordt toegewezen aan de hand van expliciete capaciteitsveilingen of impliciete veilingen, waartoe zowel capaciteit als energie behoort¹⁶⁴. In geval van congestie wint het hoogste bod dat de hoogste waarde biedt voor de (schaarse) transmissiecapaciteit. Op secundaire basis mag de capaciteit vrij worden verhandeld, mits de TSB hiervan in kennis wordt gesteld (die een transactie kan weigeren)¹⁶⁵.

39. Het duale karakter van hybride infrastructuur vormt in zekere mate een uitdaging wat capaciteitstoewijzing van dergelijke infrastructuur betreft. De capaciteitstoewijzing hangt immers samen met de interconnectiecapaciteit, wat, zoals eerder omschreven in verband met de 70/30-regel, een moeilijkheid vormt bij infrastructuur die in zowel transmissie als interconnectie voorziet¹⁶⁶. Doordat capaciteitstoewijzing van transmissiecapaciteit en interconnectiecapaciteit een directe weerslag heeft op respectievelijk de levering en de interstatelijke handel van elektriciteit, speelt de 70/30-regel een doorslaggevende rol bij hybride infrastructuur. Door het spanningsveld tussen het maximumcapaciteitsprincipe en capaciteitstoewijzing moet er gekeken worden naar een juridische oplossing om adequate capaciteitstoewijzing mogelijk te maken binnen het concept van hybride infrastructuur.

V. JURIDISCHE OPTIES

A. Offshorebiedzone

40. Zoals reeds opgemerkt, maken de offshorewindmolenparken doorgaans deel uit van de biedzone in wiens zee ze werden gebouwd¹⁶⁷. In de literatuur staat deze vorm van *mar-*

ket design bekend als het *home market*-concept. Tegenover het *home market*-concept staat het concept van de *offshore bidding zone*.

41. De *offshore bidding zone* (offshorebiedzone) voegt zowel offshoreproducenten als consumenten samen en is niet geïntegreerd in de bestaande *home market*. Deze vorm van *market design* bestaat momenteel nog slechts in theorie. Er zijn immers nog geen bestaande voorbeelden. De realisatie van de twee windmolenparkzones van België en Denemarken in combinatie met de Triton-link kan mogelijks leiden tot de oprichting van een afzonderlijke (offshore) biedzone.

In de literatuur wordt een offshorebiedzone vaak samen genoemd met een hybride project, maar dit hoeft, in theorie althans, niet het geval te zijn. De creatie van een offshorebiedzone hangt niet af van de kwalificatie als een hybride project, wat de realisatie van een afzonderlijke biedzone voor een nationaal project (lees: geen hybride project) theoretisch mogelijk maakt.

Binnen een offshorebiedzone valt de gegenereerde elektriciteit onder de noemer grensoverschrijdende stroom, omdat de opgewekte elektriciteit van de ene biedzone naar de andere biedzone stroomt. Doordat er binnen een offshorebiedzone nauwelijks consumptie is (lees: geen *load*), impliceert dit dat de opgewekte elektriciteit alleen zoneoverschrijdend verhandeld kan worden¹⁶⁸. Bij het *home market*-concept is dit anders, omdat daarbij zowel opgewekte elektriciteit intern (transmissie) als zoneoverschrijdend verhandeld kan worden. Dit heeft als resultaat dat, in tegenstelling tot bij een offshorebiedzone waarbij alles op te vatten is als een zoneoverschrijdende stroom, een tweedeling bestaat bij het *home market*-concept tussen interne en zoneoverschrijdende stromen. Dit komt doordat de stromen die naar de *home market* vloeien de biedzonegrens niet overschrijden en op te vatten zijn als interne stromen. De zoneoverschrijdende stromen daarentegen passeren wel de biedzonegrens. Door daartegenover toepassing te maken van een offshorebiedzone als *market design*, is iedere stroom dus op te vatten als een zoneoverschrijdende stroom. Deze titel belicht het praktische nut van de offshorebiedzone voor wat betreft: 1) congestiebeheer, 2) congestie-inkomsten en 3) capaciteitstoewijzing.

42. 1) Voor biedzones met structurele congestie bevat het EU-energierecht de optie om de biedzone te herzien en mogelijks op te splitsen in meerdere biedzones (dit is een optie naast het versterken van het transmissienet). Dit zorgt ervoor dat de interne congestie potentieel vermindert doordat er een opsplitsing is van interne transmissiecapaciteit in meerdere zones. Zo is het mogelijk dat er na zulke splitsing binnen één biedzone geen sprake meer is van structurele congestie en dat congestie in de andere biedzone eveneens onbestaande of te verwaarlozen is. Dit neemt niet weg dat

¹⁶⁰ Art. 2, 66 Elektriciteitsverordening.

¹⁶¹ Art. 2, 70 Elektriciteitsverordening.

¹⁶² Art. 35, 2 Elektriciteitsverordening.

¹⁶³ Art. 16, 3 Elektriciteitsverordening.

¹⁶⁴ Art. 16, 5 Elektriciteitsverordening.

¹⁶⁵ Art. 16, 7 Elektriciteitsverordening.

¹⁶⁶ S.T. SCHRÖDER, "Interconnector capacity allocation in offshore grids with variable wind generation", *Wind Energy* 2012, afl. 16 (2), 310.

¹⁶⁷ C. NIEUWENHOUT en M. ROGGENKAMP, *Legal framework and legal barriers to an offshore HVDC electricity grid in the North Sea*, Groningen, PROMOTiON, 2017, 48.

¹⁶⁸ C. NIEUWENHOUT, "Hybride aansluiting van windenergie op zee via grensoverschrijdende kabels: Europeesrechtelijke problemen en oplossingen", *Nederlands tijdschrift voor Energierecht* 2022, nr. 1, 2-3.

de zones onderling met elkaar in verbinding blijven, hetgeen resulteert in stromen die onderling uitgewisseld worden (en in het verleden gekwalificeerd werden als interne stromen) en dan te kwalificeren zijn als zoneoverschrijdende stromen.

De kabels die in verbinding staan met het transmissienet op land, vallen dan weer onder de kwalificatie van “interconnector” (zowel in de zin van de Elektriciteitsrichtlijn als in de zin van de Elektriciteitsverordening). Zoals hierboven omschreven, brengt de 70/30-regel een heel belangrijke uitdaging met zich mee voor de TSBs in verband met congestiebeheer. Deze regel beoogt interne congestieverplaatsing naar andere biedzones te beperken en zet TSBs ertoe aan om structurele congestie aan te pakken. Door de creatie van een offshorebiedzone worden echter alle elektriciteitsstromen uit die offshorezone gekwalificeerd als grensoverschrijdende stromen. Omwille van het feit dat alles gekwalificeerd wordt als een grensoverschrijdende elektriciteitsstroom, kan makkelijk voldaan worden aan de 70/30-regel, vermits vrijwel 100 % van de capaciteit beschikbaar is voor grensoverschrijdende elektriciteitsstromen.

43. 2) Bij een offshorebiedzone zijn vrijwel alle inkomsten voor de TSB congestieontvangsten die onderworpen zijn aan een beperkt herverdelingsmechanisme, zoals hierboven omschreven. Dit maakt dat het verdienmodel in beginsel relatief moeilijk is voor de TSB en bijgevolg ook minder interessant om als TSB in te investeren. Dit komt vooral tot uiting wanneer assets beheerd worden (en eigendom zijn) van een SInC, vermits dergelijke ondernemingen in beginsel niet kunnen overgaan tot kapitaalvergoeding (*i.e.* winstuitkering) vanuit de congestie-inkomsten¹⁶⁹.

Door de aanname van de UCI-methodologie is dit echter alsnog mogelijk geworden en kunnen dergelijke inkomsten, onder bepaalde voorwaarden, aangewend worden als kapitaalvergoeding of om de kosten voor onderhoud en exploitatie van de offshoretransmissie-infrastructuur te dekken. Het verdienmodel komt dankzij de UCI-methodologie derhalve niet langer onder druk te staan, waardoor dit economisch wat mogelijkheden biedt voor TSBs^{170,171}.

44. 3) Indien een offshorebiedzone deel uitmaakt van de regelzone van een aansluitende biedzone, kan de capaciteitstoewijzing bovendien uitgevoerd worden door eenzelfde TSB. Dit kan door middel van expliciete dan wel impliciete veilingen gebeuren. De capaciteitstoewijzing zal bij een offshorebiedzone prominent op de voorgrond treden, gelet op het algemeen grensoverschrijdende karakter van de elektriciteitsstromen. De taak van de RCCs kan een belangrijke rol spelen bij de capaciteitsberekening in een offshorebiedzone, vooral wanneer de biedzone verbonden is met meerdere

andere biedzones. Wanneer voor de afzonderlijke biedzone daarentegen eveneens een afzonderlijke regelzone wordt afgebakend, is het natuurlijk zaak om werk te maken van de nodige coördinatie tussen de verschillende biedzones wat de capaciteitstoewijzing betreft, zodanig dat er schaalvoordelen behaald kunnen worden.

45. Zonder dit nader te onderzoeken (vermits het minder relevant is voor het thema congestiebeheer) is het belangrijk om te wijzen op belangrijke onzekerheden die verband houden met offshorebiedzones. Ten eerste is er binnen een offshorebiedzone geen load (*m.n.* geen consumptie), waardoor de prijs niet gebaseerd is op de prijs van de onshorebiedzone, maar wel bepaald wordt door de beschikbaarheid van interconnectiecapaciteit naar andere biedzones¹⁷². Ten tweede verschillen traditioneel de steunmechanismen van land tot land en van biedzone tot biedzone, waardoor voor een offshorebiedzone mogelijk een afstemming van steunmechanismen nodig zal zijn tussen de verschillende biedzones¹⁷³. Ten derde verschillen de nettarieven tussen de verschillende biedzones voor generatoren en consumenten, wat mogelijk een optimale prijsformatie in de weg staat^{174,175}. Ten vierde heeft de afbakening van een biedzone een politiek gevoelig karakter. Dit geldt mogelijk minder voor een offshorebiedzone, vermits de consumenten niet direct de impact voelen, maar alleen de TSBs en de windmolenparkontwikkelaars. Desalniettemin zal de discussie wel een impact hebben op onshorebiedzones, wat dan weer wel een grotere politieke impact heeft^{176,177}.

B. Specifieke uitzonderingsregimes

46. Om de hierboven omschreven onzekerheden die verband houden met offshorebiedzones te vermijden, wordt dieper ingegaan op alternatieve oplossingen. Dit deel houdt in hoofdzaak verband met de vraag hoe voor hybride projecten binnen het *home market*-concept op een doeltreffende manier aan congestiebeheer gedaan kan worden. Vermits voorbeelden van hybride infrastructuur vooralsnog bijzonder schaars zijn, kunnen we enkel de KFCGS als concreet bestaand voorbeeld aanhalen.

¹⁶⁹ Art. 19, 2 Elektriciteitsverordening.

¹⁷⁰ F. VANDENDRIESSCHE en A. GOETHALS, “Noot: “De Baltic Cable case – over de kwalificatie van een ‘single interconnector company (SInC)’ als TSB en de aanwendingsbeperkingen van congestie-ontvangsten?”, *MER*, nr. 1, 59-68.

¹⁷¹ HvJ (3e k.) 11 maart 2020, nr. C-454/18, ECLI:EU:C:2020:189, Baltic Cable AB t. Energimarknadsinspektionen.

¹⁷² C. NIEUWENHOUT, “Dividing the sea into small bidding zones? The legal challenges of connecting offshore wind farms to multiple countries”, *Journal of Energy & Natural Resources Law* 2022, 14.

¹⁷³ *Ibid.*, 19.

¹⁷⁴ *Ibid.*, 20.

¹⁷⁵ P. BHAGWAT, T. SCHITTEKATTE, L. LIND, N. KEYAERTS, L. MEEUS, G. HENLEY, A. JOHNSON, T. VERFUSS, H. EVANS, D. HUANG, D. ABDOELKARIEM, M. VAN BLIJSWIJK en K. SEITZ, *D7.4 Economic framework for a meshed offshore grid*, Florence, PROMOTioN, 2019, 139.

¹⁷⁶ C. NIEUWENHOUT, “Dividing the sea into small bidding zones? The legal challenges of connecting offshore wind farms to multiple countries”, *Journal of Energy & Natural Resources Law* 2022, 20.

¹⁷⁷ J. RUMPF, “Congestion displacement in European electricity transmission systems – finally getting a grip on it? Revised safeguards in the Clean Energy Package and the European network codes”, *Journal of Energy & Natural Resources Law* 2020, afl. 38, 432-432.

1. Artikel 63 Elektriciteitsverordening

47. Een eerste alternatieve piste kan worden gezocht in artikel 63 van de Elektriciteitsverordening. Deze bepaling is onder bepaalde voorwaarden van toepassing op nieuwe interconnectoren, m.n. interconnectoren die op 4 augustus 2003 nog niet voltooid zijn^{178,179,180}. Toch biedt dit alternatief o.i. ook geen echt sluitende oplossing voor de vastgestelde problemen bij de uitbouw van een hybride offshore-net.

Het vrijstellingsregime is beperkt. Ten eerste is het beperkt in de tijd¹⁸¹. Ten tweede is de vrijstellingsregeling alleen van toepassing op bepaalde kwesties die verband houden met gelijkstroominterconnectoren, zoals de verdeling van congestieontvangsten^{182,183,184}, toegang voor derden¹⁸⁵, eigendomsontvlechting van transmissiesystemen en TSBs¹⁸⁶, de methodologieën of de voorwaarden met betrekking tot de aansluiting en toegang tot nationale netten (incl. distributie- en transmissienettarieven of hun methodologieën), de levering van ondersteunende diensten en toegang tot grensoverschrijdende infrastructures (incl. de procedures voor de toewijzing van capaciteit en congestiebeheer)¹⁸⁷. Gelet op de temporele en de materiële beperkingen is artikel 63 bijgevolg niet de meest duurzame oplossing en biedt het zeker geen rechtszekerheid. Het vrijstellingsregime is niet duidelijk over hoe lang het mag duren, vandaar dat dit gepaard gaat met een zekere mate van rechtsonzekerheid. In de praktijk blijkt dat de vrijstellingsperiode varieert tussen de 20 en 25 jaar^{188,189}. Gelet op het tijdelijke karakter draagt artikel 63 van de Elektriciteitsverordening niet bij aan een toekomstbestendige marktinzichting, die door de nationale regulatoren ook nog per geval wordt beoordeeld. Als gevolg hiervan

wordt de investeringszekerheid voor hybride projecten (bij het *home market*-concept) belemmerd.

Daarbij komt nog dat een afwijking van de 70/30-regel niet mogelijk is door toepassing te maken van artikel 63 van de Elektriciteitsverordening. Dit bemoeilijkt natuurlijk het perspectief om aan doeltreffend congestiebeheer te doen bij het *home market*-concept wanneer toepassing wordt gemaakt van artikel 63, vermits daar nu juist het zwaartepunt ligt.

2. Artikel 64 Elektriciteitsverordening

48. Ook artikel 64 van de Elektriciteitsverordening biedt de lidstaten de mogelijkheid om afwijkingen van bepaalde marktregels aan te vragen. Een groot aantal van deze marktregels bestaat al in de netwerkcodes en richtsnoeren, die onder bepaalde voorwaarden afwijkingen toestaan voor regio's die niet zijn aangesloten op de synchrone zones¹⁹⁰. Twee situaties kunnen een lidstaat de mogelijkheid bieden om afwijkingen op grond van artikel 64 van de Elektriciteitsverordening aan te vragen.

De eerste situatie is die wanneer de lidstaat kan aantonen dat er substantiële problemen zijn door de werking van kleinschalig geïsoleerde systemen en kleinschalig verbonden systemen. Deze situatie werd toegepast op de KFCGS¹⁹¹ (*infra* 146, randnummer 49).

De tweede situatie is waar ultraperifere regio's in de zin van artikel 349 VWEU om evidente fysieke redenen niet kunnen worden gekoppeld aan de energiemarkt van de Unie. Gelet op de reikwijdte van dit artikel zijn de Noordzeelanden het doelwit, vandaar dat de tweede situatie in dit artikel niet verder wordt behandeld.

49. In vergelijking met artikel 63 van de Elektriciteitsverordening kan het afwijkingsregime slechts in de tijd worden beperkt en is het bedoeld om de concurrentie en integratie met de interne markt voor elektriciteit te vergroten (*infra* 146, randnummer 49)¹⁹². Deze afwijkingsregeling is verleend voor de KFCGS en heeft meer bepaald betrekking op de 70/30-regel (*cf.* art. 16, 8 Elektriciteitsverordening)¹⁹³. De capaciteit van de KF-interconnectie bedraagt 400 MW, waarvan 320 MW onderworpen is aan de afwijkingsregeling *ex* artikel 64 van de Elektriciteitsverordening. De afwijking geldt niet voor de overige 80 MW (van de 400 MW), waarvan dus 70 % beschikbaar moet worden gesteld voor zoneoverschrijdende handel¹⁹⁴. De afwijking werd verleend voor een periode van

178 Art. 2, 5 Elektriciteitsverordening.

179 Art. 63, 1 Elektriciteitsverordening.

180 Het moet worden benadrukt dat dit gebaseerd is op een ruimere interpretatie van de notie interconnector.

181 Art. 63, 1 Elektriciteitsverordening.

182 Art. 19, 2 Elektriciteitsverordening.

183 F. VANDENDRIESSCHE en A. GOETHALS, "De Baltic Cable case – over de kwalificatie van een 'single interconnector company (SInC)' als TSB en de aanwendingsbeperkingen van congestie-ontvangsten?", *MER* 2021, afl. 1, 64-65.

184 J. RUMPF en L. HANCHER, *Single Interconnectors and Congestion Management Challenges – The Legal Framework (RSCAS 2020/73)*, Firenze, Robert Schuman Centre for Advanced Studies – Florence School of Regulation, 2020, 4.

185 Art. 6 Elektriciteitsrichtlijn.

186 Art. 43 Elektriciteitsrichtlijn.

187 Art. 59, 7 Elektriciteitsrichtlijn.

188 THEMA CONSULTING GROUP, *Market arrangements for offshore hybrid projects in the North Sea*, Brussel, Europese Commissie, 2020, 13.

189 Estlink 1 heeft een vrijstelling voor periode tussen 2005 tot 2013 verkregen (J. PAPSCH, "Chapter 11 Derogations and exemptions" in C. JONES en W.J. KETTLEWELL (eds.), *EU Energy Law – Volume 1 – The Internal Energy Market*, Leuven, Claeyss & Casteels, 2021, 618-619); BritNed heeft een vrijstelling voor 25 jaar, J. PAPSCH, "Chapter 11 Derogations and exemptions" in C. JONES en W.J. KETTLEWELL (eds.), *EU Energy Law – Volume 1 – The Internal Energy Market*, Leuven, Claeyss & Casteels, 2021, 619; ElecLink heeft een vrijstellingsperiode verkregen van 25 jaar wat betreft de besteding van congestie-inkomsten en 20 jaar wat betreft toegang van derden, J. PAPSCH, "Chapter 11 Derogations and exemptions" in C. JONES en W.J. KETTLEWELL (eds.), *EU Energy Law – Volume 1 – The Internal Energy Market*, Leuven, Claeyss & Casteels, 2021, 621-622.

190 J. PAPSCH, "Chapter 11 Derogations and exemptions" in C. JONES en W.J. KETTLEWELL (eds.), *EU Energy Law – Volume 1 – The Internal Energy Market*, Leuven, Claeyss & Casteels, 2021, 578.

191 KFCGS werd gekwalificeerd als een kleinschalig verbonden systeem.

192 Art. 64, 1 Elektriciteitsverordening.

193 B.Comm. (EU) 2020/2123, 11 november 2020 tot verlening van een derogatie voor de Kriegers Flak Combined Grid Solution aan de Bondsrepubliek Duitsland en het Koninkrijk Denemarken op grond van artikel 64 van verordening (EU) 2019/943 van het Europees Parlement en de Raad, *Pb.L.* 17 december 2020, afl. 426, 38.

194 De Duitse en Deense autoriteiten achtten dit voldoende (B.Comm. (EU) 2020/2123, 11 november 2020 tot verlening van een derogatie voor de

10 jaar, maar om het economisch evenwicht te bewaren en de levensvatbaarheid van het KFCGS-systeem te verzekeren kan de Commissie besluiten tot een verlenging van deze periode, die maximaal 25 jaar mag bedragen (rekening houdende met de levensduur van windparken). Deze periode startte na de vaststelling van het besluit van de Commissie (het besluit is vastgesteld op 11 november 2020). De afwijking heeft een belangrijke invloed op het congestie beheer van de KFCGS, waarvoor een afzonderlijke entiteit, *Master Controller for Interconnector Operation* (MIO)¹⁹⁵, instaat, maar waarbij tevens de assets eigendom blijven van respectievelijk Energinet.dk (de Deense TSB) en 50Hertz (de Duitse TSB). Door de afwijking toegekend op basis van artikel 64 van de Elektriciteitsverordening is een strikte naleving van het 70/30-principe echter niet vereist voor de MIO (*infra* 146, nr. 49)¹⁹⁶.

50. Een afwijking op grond van artikel 64 van de Elektriciteitsverordening vereist wel dat enkele voorwaarden vervuld moeten worden.

Ten eerste vereist artikel 64 van de Elektriciteitsverordening dat de afwijking voor kleinschalig geïsoleerde systemen en kleinschalig verbonden systemen in de tijd beperkt moet zijn¹⁹⁷. Het is echter aan de EC om te bepalen hoe lang deze derogatie duurt, wat een “passende” beoordeling vergt en vrij veel discretionaire ruimte overlaat aan de EC. De tijdsbeperking zorgt er voor dat bij het verstrijken van de toegekende derogatie een nieuwe beoordeling nodig is door de EC, die al dan niet voor een langere dan wel kortere periode een derogatie kan toekennen, maar eveneens kan weigeren. Dit brengt enige onzekerheid met zich mee, vermits investeerders niet op voorhand kunnen bepalen hoelang de derogatie of de verlenging exact zal duren.

Ten tweede moet de installatie te kwalificeren zijn als een kleinschalig geïsoleerd¹⁹⁸ of verbonden systeem¹⁹⁹. KFCGS stemt overeen met de notie “kleinschalig verbonden systeem”, vermits het systeem aanzienlijke interconnectiecapa-

citeit oplevert en is kleinschalig omdat het totaal verbruik, incl. netverliezen, geraamd wordt op ongeveer 90 GWh, dus minder dan 3.000 GWh.

Ten derde moet de lidstaat aantonen dat er zonder de afwijking een aanzienlijk probleem kan zijn voor het functioneren van het kleinschalig verbonden systeem. Wat te verstaan is onder “aanzienlijk probleem”, ligt niet wettelijk vast en is ook niet af te leiden uit de besluitvormingspraktijk van de EC. Dit laat duidelijk veel appreciatieruimte over aan de EC.

Ten vierde mag de afwijking geen belemmering vormen voor de transitie naar hernieuwbare energie, meer flexibiliteit, energieopslag, elektromobiliteit en vraagrespons.

Ten vijfde kan de EC bijkomende voorwaarden opleggen die beogen de mededinging en de integratie in de interne markt voor elektriciteit te verbeteren.

Te concluderen valt dat ook het uitzonderingsregime van artikel 64 van de Elektriciteitsverordening verschillende onzekerheden bevat, die de toepassing ervan niet zonder meer evident maken. Anderzijds zal die onzekerheid, eens de EC een beslissing genomen heeft, in beginsel weggewerkt zijn en biedt het artikel ook een mogelijkheid om het prangende probleem van de 70/30-regel op te lossen. Binnen het huidige wettelijke kader biedt deze bepaling o.i. dan ook de beste oplossing die momenteel voorhanden is voor de problematiek rond congestiebeheer bij hybride projecten. Een en ander kan mogelijk nog verder geoptimaliseerd worden, indien bv. de EC een aantal interpretatieve richtlijnen zou uitvaardigen die wat meer richting geven aan de erg vage voorwaarden waaraan voldaan moet zijn om de uitzondering te kunnen bekomen.

VI. CONCLUSIE

51. Doordat offshorewindenergie, net zoals andere vormen van hernieuwbare energie, inherent variabel is, vormt congestie een heel belangrijke uitdaging voor TSBs en windmolenparkontwikkelaars. Dit heeft te maken met het feit dat transmissie-infrastructuur over het algemeen niet overgedimensioneerd is. De uitrol van hybride infrastructuur stelt wat congestiebeheer en de vrijwaring van interconnectiecapaciteit betreft enkele bijzondere uitdagingen. De assumptie dat de creatie van een offshorebiedzone als *market design* hiervoor een adequate oplossing biedt, kan o.i. niet worden bijgetreden, vermits daarmee tevens andere onzekerheden samenhangen die legistische ingrepen vergen. Door, zoals bij KFCGS, toepassing te maken van het afwijkingsregime op basis van artikel 64 van de Elektriciteitsverordening kan een afwijking van artikel 16, 8 van de Elektriciteitsverordening bekomen worden, alsmede andere afwijkingen, zoals de wijze waarop aan capaciteitstoewijzing wordt gedaan. Dit lijkt ons binnen het huidige wettelijke kader dan ook de meest passende oplossing. Naarmate het offshore-elektriciteitsnet meer en meer gestalte krijgt en naarmate meer en meer hybride projecten in overweging worden genomen, is het te hopen dat de case-by-

Kriegers Flak Combined Grid Solution aan de Bondsrepubliek Duitsland en het Koninkrijk Denemarken op grond van artikel 64 van verordening (EU) 2019/943 van het Europees Parlement en de Raad, *Pb.L.* 17 december 2020, afl. 426, 38).

195 De MIO handelt in veel opzichten als een afzonderlijke systeembeheerder, maar het staat onder de gemeenschappelijke supervisie van 50Hertz en Energinet.dk. Hierboven werd reeds gealludeerd op het (omgekeerde) Belgische systeem, waarbij een offshore-interconnector kan worden ontwikkeld en onderhouden door een dochteronderneming van de TSB, maar waarbij het beheer dan wel in handen is van de TSB.

196 B.Comm. (EU) 2020/2123, 11 november 2020 tot verlening van een derogatie voor de Kriegers Flak Combined Grid Solution aan de Bondsrepubliek Duitsland en het Koninkrijk Denemarken op grond van artikel 64 van verordening (EU) 2019/943 van het Europees Parlement en de Raad, *Pb.L.* 17 december 2020, afl. 426.

197 Art. 64, 1, tweede lid Elektriciteitsverordening.

198 De Elektriciteitsrichtlijn definieert een kleinschalig geïsoleerd systeem als een “systeem met een verbruik van minder dan 3.000 GWh in 1996 en waarvan minder dan 5 % van het jaarverbruik via interconnectie met andere systemen wordt verkregen” (art. 2, 42) Elektriciteitsrichtlijn).

199 In de Elektriciteitsrichtlijn wordt een kleinschalig verbonden systeem omschreven als een “systeem met een verbruik van minder dan 3.000 GWh in 1996 waarvan meer dan 5 % van het jaarverbruik via interconnectie met andere systemen wordt verkregen” (art. 2, 43) Elektriciteitsrichtlijn).

case-toepassing van een afwijkingsregime plaats kan ruimen voor een structurelere aanpak. Een specifiek, duurzaam en economisch te verantwoorden kader voor hybride infrastructuur zal in de toekomst ongetwijfeld deel moeten uitmaken van het Europees energierecht.